

slovenski čebelar

10

Letnik LXXXVI — Leto 1984

LETO 1873 — PRIČETEK PERIODIČNEGA ČEBELARSKEGA TISKA NA SLOVENSKEM

slovenski čebelar

SLOVENSKI ČEBELAR
GLASILO ČEBELARSKIH
ORGANIZACIJ SLOVENIJE

St. 10

1. oktober

letnik 86

VSEBINA

Janez Mihelič: Slovenski čebelarji smo na Veseli gori proslavili 200-letnico smrti P. P. Glavarja	305
Jože Grabrijan: Čebelarjeva opravila v oktobru	308
Jože Bregar: Med trdi	309
dr. Jože Rihar: Pozno cvetoče akacije	312
dr. Jovan Kulinčević: Varamit — novo uspešno zdravilo za borbo proti varozi	314
Ivan Krajnc: Jesenske paše pospešujejo zaleganje matic	316
Martin Mencej: Koliko krme in kakšno bomo pripravili čebeljim družinam za zimo	318
prof. Stane Mihelič: P. P. Glavar — Odgovor na predlog za izboljšanje čebelarstva na Kranjskem sredi 18. stoletja (nadaljevanje)	321
Janko Božič: Čebelarški raziskovalni tabor Krško — 84	323
Marjan Sušteršič: Litijski čebelarji v Haložah	327

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

Jože Peternel: Moji začetki čebelarjenja v prevoznem čebelnjaku	329
Jože inž. Babnik: Kako bomo pospešili zaleganje matic jeseni	330

NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA

M. Mencej: Letos mineva 70. letnica smrti A. Albertija	332
Čebele, ki ne oprasujejo	332
Čebelji strup, Afrikanizirane čebele, Tržišče za med v Avstriji, Svetovna proizvodnja medu je v letu 83 padla	333
ZČDS: Pravilnik o podeljevanju nagrad iz sklada P. P. Glavarja	334

OSMR TNICE

BILTEN MEDEX

Ivan Esenko: Čebelarstvo v Keniji (nadaljevanje)	I
Boris Slavec: Obvestilo vsem čebelarjem	IV

CONTENTS

84/10

J. Mihelič: The Slovene beekeepers celebrated 200 years of the death of P. P. Glavar at Vesela gora	305
J. Grabrijan: Beekeepers' occupations in October	308
J. Bregar: Honey turns hard	309
J. Rihar: Late blooming acacia	312
J. Kulinčević: Varamit — a new efficient medicine for the fight against varroa	314
I. Kranjc: Autumn forage accelerates egg laying	316
M. Mencej: How much and what kind of food shall we prepare for the bees in winter	318
S. Mihelič: P. P. Glavar — Answer to the proposition for improving beekeeping in the Kranj region the middle of 18th century (continuation)	321
J. Božič: Beekeeping research camp — 84	323
M. Sušteršič: The beekeepers from Litija in Haloze	327

OUR BEEKEEPER'S EXPERIENCES

J. Peternel: My beginnings of beekeeping in a transportable beehouse	329
J. Babnik: How shall we accelerate egg laying in autumn	330

NEWS FROM THE BEEKEEPING WORLD

M. Mencej: 70 years have passed from the death of Mr. A. Alberti	332
The bees which do not pollinate	332
Bee poison. The africanized bees. A market for honey in Austria. The world production of honey decreased in 1983	333
ZČDS: the statute for awarding from the fund of P. P. Glavar	334

OBITUARIES

MEDEX BULLETIN

I. Esenko: Beekeeping in Kenya (continuation)	I
B. Slavec: A notice to all beekeepers	IV

Predsednik ZČDS Andrej Petelin izroča odlikovanje A. Janša I. stopnje Maksu Kurentu st.

SLOVENSKI ČEBELARJI SMO NA VESELI GORI PROSLAVILI 200-LETNICO SMRTI P. P. GLAVARJA IN MU V SPOMIN ODKRILI SPOMINSKO PLOŠČO

JANEZ MIHELIC

Lepa Mirenska dolina je po nevihtni noči v soboto, 8. septembra v soncu pričakala lepo število slovenskih čebelarjev, ki so prišli z avtobusi, vlaki in avtomobili na proslavo 200-letnice smrti P. P. Glavarja, na odkritje spominske plošče v njegov spomin in na odprtje spominske sobe, posvečene P. P. Glavarju ter društvenih prostorov ČD Šentrupert — Mirna v kmečkem muzeju na Veseli gori.

Že dopoldne so čebelarje prijazno sprejeli v tovarni Dana na Mirni, jim razkazali proizvodnjo in jih pogostili z izdelki, ki jih izdelujejo. Na Veseli gori so se čebelarji zbrali popoldne, kjer se je ob 14. uri pričela proslava. Prišli so čebelarji s prapori iz vse Slovenije, kar je bila za prizadevne organizatorje — ČD Šentrupert Mirna, ZČDS, Hp Medex kot

pokrovitelja prireditve in Turistično društvo Šentrupert, nedvomno najlepša zahvala za njihovo prizadevanje, da bi proslava uspela. Hkrati so čebelarji tako izrazili svoje spoštovanje do dela in zaslug, ki jih ima P. P. Glavar za razvoj čebelarstva na Slovenskem v njegovi dobi in tudi po njej pa smo mu jih do sedaj premalo priznavali.

Proslavo je vodil in povezoval Jože Zupan. Po pozdravnih besedah predsednika ČD Šentrupert — Mirna tov. Maksa Kurenta (ml.) je v imenu pokrovitelja prireditve Hp Medex spregovoril glavni direktor delovne organizacije tov. Aleš Mižigoj, ki se je zahvalil za zaupanje, orisal uspehe in načrte delovne organizacije Hp Medex ter poudaril, da ima njihova DO največ preparatov s področja apiterapije na svetu. Pozval je čebelarje

Množica
čebelarjev
na proslavi

na še tesnejše sodelovanje, za kar imajo dolenski čebelarji glede na dobre naravne pogoje, velike in še neizkoriščene možnosti. Obljubil je nadaljnjo pomoč pri urejanju spominke sobe P. P. Glavarja in muzeja na Veseli gori. Po kulturnem programu in podelitvi priznanj je o pomenu P. P. Glavarja spregovoril

predsednik ZČDS tov. Andrej Petelin, ki je med drugim dejal:

»Tu, na Veseli gori, smo se zbrali slovenski čebelarji in drugi udeleženci, da skromno, vendar z veliko hvaležnostjo ohranimo spomin na velikega človeka in izredno zaslužnega čebelarja v svojem in kasnejšem času — P. P. Glavarja. Na tem lepem

V imenu pokrovitelja Hp Medex je
spregovoril glavni direktor
Aleš Mižigoj

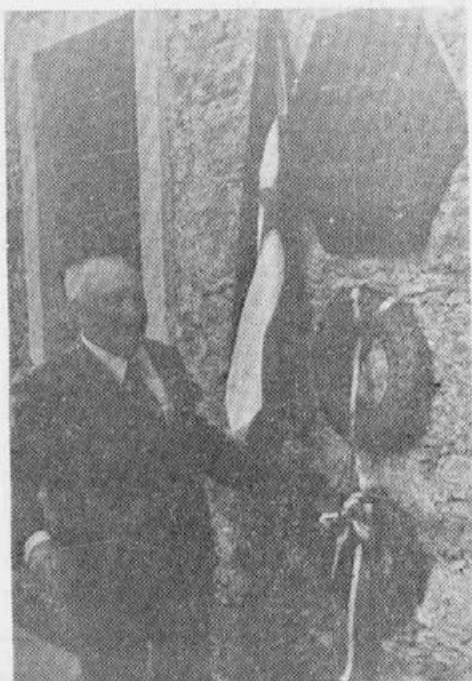
Podelitev priznanj prizadevnim članom
ČD Sentrupert — Mirna

koščku slovenske zemlje je zadnja leta svojega življenja čebelaril in vlagal vse svoje umske in tudi materialne sposobnosti za napredek čebelarstva in kmetijstva. Umno je kmetoval in čebelaril na Lanšprežu. Tam je tudi njegovo zadnje bivališče v razpadajoči kapeli. Ne more nam biti v ponos, da nam ni uspelo ohraniti v primernem stanju njegovo zadnje bivališče. Upam, da se bo nekoč tudi to zgodilo.

Za slovenske čebelarje danes ni dovolj, da se poklonijo spominu P. P. Glavarja ob dvestoletnici njegove smrti. Letos se spominjamo tudi 250-letnice rojstva Antona Janše in se hkrati oziramo na sedanje razmere v čebelarstvu. Gremo po poti sodobnejšega čebelarjenja, ki sta ga oba naša prednika nakazala in mu seveda dala svoj veliki prispevek.

Dovolite mi, da se na koncu zahvalim čebelarški družini Šentrupert-Mirna, KS in DPO Šentrupert, občini Trebnje in za veliko razumevanje in finančno pomoč KS Komenda in čebelarjem Komende, ki so vsi prispevali za spominsko sobo P. P. Glavarja in današnjo slovesnost. Prepričan sem, da je mnenje vseh, da zasluži vse priznanje nestor dolenjskih čebelarjev in prvi tajnik čebelarске družine, takrat mladenič pri osemnajstih, danes pa mož preko osemdeset let, tovariš Maks Kurent st., ki se ni ustrašil tudi pri svojih letih nobenega truda, da bi se na dostojen način spomnili P. P. Glavarja in drugih zaslužnih čebelarjev. Zato tudi njemu pripada pravica, da odkrije spominsko ploščo P. P. Glavarju na tej zgradbi kmečkega muzeja na Veseli gori.«

Predsednik Andrej Petelin je po sklepu svojega govora izročil Maksu Kurentu st. odličje Antona Janše I. stopnje, s katerim ga je odlikoval IO ZČDS in skupščina ZČDS. Odlikovane je nato na zgradbi muzeja na Veseli gori odkril spominsko ploščo

Maks Kurent st. je na zgradbi muzeja na Veseli gori odkril spominsko ploščo P. P. Glavarju

Prihod čebelarjev iz Žalca na proslavo

P. P. Glavarju, ki je lahko v ponos njemu in tudi slovenskim čebelarjem. Nato so si navzoči čebelarji ogledali prostore muzeja, spominsko sobo P. P. Glavarja in prostore ČD Šentrupert-Mirna. Tu moramo pripisati, da so bili prostori muzeja, v katerih sta obe sobi, praktično popolnoma uničeni in so jih čebelarji s prostovoljnim delom — preko tisoč ur dela — opremili in izdelali strope, tlake, prebelili, za kar so porabili le dvajset starih milijonov. Za opravljeno delo moramo čestitati vsem, ki so sodelovali pri obnovi. Spominska soba P. P. Glavarju je zelo zanimiva, saj v njej ne manjkajo tudi panji, v kakršnih je čebelaril, in seveda pisani dokumenti o njegovem delu. Dolenjski čebelarji bodo seveda zelo veseli, če se bodo našli darovalci starinskega čebelar-

skega orodja in panjev, s katerimi bodo lahko dodatno popestrili spominsko sobo.

Po uradnem zaključku prireditve so čebelarji posedli pred muzej na klopi, ki so jih pripravili prireditelji in jim postregli z dojenjskim cvičkom, ki je čebelarjem razvezal jezike in so zato veselo izmenjavali svoje izkušnje. To ni bilo težko, saj je bilo med njimi veliko starejših čebelarjev z veliko izkušnjami. Z avtobusi so prišli čebelarji iz Žalca, Ljubljane-Vič, Komende in Zagorja. Za zabavo je skrbel tudi orkester, tako da so se lahko čebelarji tudi zavrteli ob zvokih slovenskih narodnih. Čeprav se je v večernih urah vreme pokvarilo, so čebelarji odšli domov z lepimi vtisi na prijetno preživetje dan.

ČEBELARJEVA OPRAVILA V OKTOBRU

JOŽE GRABRIJAN

Nekatera opravila, ki sem jih opisal v septembru, bomo prenesli na začetek oktobra. Vendar nikar predolgo odlašati, da nas ne prehitte ohladitve. Posebno moramo paziti, da pravi čas opravimo preglede in dokrmeljevanje, zdravljenje čebel proti varo in združevanje slabičev in brezmatičnih družin.

Te vrstice vam pišem dvajsetega avgusta. Za nami je razmeroma uspešna, čeprav ne najboljša letina. O tem bom še kaj napisal, vendar s skrbjo, saj so čebelice nanesele v plodišča mane in hoje, torej gozdnega za zimo neprimerne medu. To pa je lahko katastrofalno, če bo čebelar pustil čebele, češ saj imajo dovolj zaloge. Zato še enkrat! Ukrenite vse potrebno, o čemer sem vam pisal prejšnji mesec. Tako naj čebele prežive zimo na sladkorju. Za to so sedaj zadnji dnevi. Tudi o plinjenju proti varo sem že pisal. Zato samo še opozorilo. Pri nas je še precej čebelarjev, ki tr-

dijo, da njihove čebele nimajo zaje-davca. Vendar ga mnogi niso niti iskali. Zato ponovno opozarjam: zdravite čebele, tudi če varoe še niste našli ali jo boste letos prvič.

Dejavnost družin se zmanjšuje. Matice še po malem zalega. Čebele nabirajo zadelavino in cvetni prah in prinašajo vodo. Vse je v duhu priprav na zimski počitek. Po končanem jesenskem pregledu je vsako pregledovanje bolj v škodo kot v korist. V pomladnih mesecih sem pisal o opazovanju pri žrelu in poslušanju od zadaj. Lahko se torej zgodi, da pride družina ob matico. To pa mora kolikor toliko izurjen čebelar opaziti od zunaj. Čebele se po končanem izletu ne morejo umiriti, iščejo okrog žrela, močno šume. V takem primeru mora čebelar priskočiti na pomoč in urediti vse potrebno.

Prejšnji mesec sem pisal o pomenu zbiranja voščin med letom. Zdaj pa še k važnemu opravilu, za katero je

v oktobru in novembru dovolj časa, to je sortiranje satja in kuha voska. Satje preberemo. Temno, skoraj črno, tudi manj črno, ki ima večje ploskve trotojskih celic, izločamo za kuho. Satje z obnožino damo posebej; dali ga bomo ob gnezdu spomladi ali pa v sredo medišča. Posebno je to pomembno tam, kjer v zgodnji pomladi nimajo dovolj obnožine. Satje shranimo v omare. Če je vreme toplo, ga zažveplamo, da nam ne bo večša delala škode. Satje, določeno za kuho, razdremo in damo v vreče do kuhe, ki jo bomo opravili doma ali oddali satje Medexu ali kam drugam v kuhinjo. Nekateri čebelarji zagovarjajo prezimovanje s satjem v medišču. Saj je vse lepo in prav. Močna družina bo prizimila kjer koli. Tudi na prostem, če so za to vsi drugi pogoji. Vendar zamislimo si: toplota gre gor, torej pod strop panja. Tudi čebele bi šle rade tja. Pa jim človek tega ne dovoli. Omejil jih je z matično rešetko. Poleg že omenjenega sortiranja satja je

treba panj ostrugati prizidkov, da bomo prihodnje leto lažje delali.

Če ste se odločili, da boste plinili, kot sem opisal v septembrski številki in čebele odeli z nekaj listi časopisnega papirja ter s tem preprečili preprih v panju, je to dovolj. Čebele bomo bolj odeli, ko bo zavila ostra burja konec novembra ali v začetku decembra, ko bo temperatura padla pod ničlo. Drugače pa je bolje, da se panji čim dalj zrači. Čebele pa se pod vplivom zunanje temperature pripravljajo v zimsko gručo za zimovanje.

Na koncu naj še opomnim, da postorimo v čebelnjaku in njegovi okolici vse potrebno, da bodo imele čebele mir, saj je pred njimi dolga zima, in čebele žele mir in samo mir!

V tem mesecu lahko barvamo panje. O izbiri barv ne bom pisal; te lahko vidimo in izberemo najboljše in najbolj obstojne. Pri odstranjevanju stare barve to postrugamo, še bolje pa jo je ožgati s plinsko ali bencinsko spaljalko. Seveda je treba za to žrela zapreti in od zadaj odpreti.

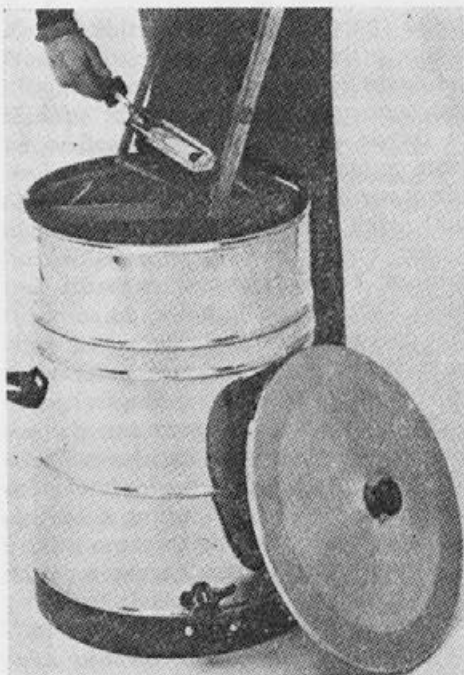
MED TRDI

JOŽE BREGAR

»Med trdi. Med kristalizira. Med ne gre iz satja.« Takšna poročila so letos prihajala iz najrazličnejših krajev. Čebelarji so se obiskovali, se spraševali, poizkušali so, skratka, na vsak način izvedeti, kako naj bi ta trdi med dobili iz satja. Vsekakor so se znašli pred zelo veliko težavo, zato na kratko spregovorimo o njem.

Kakor vemo, je med zmes različnih vrst sladkorja. Te so: sadni sladkor ali fruktoza, grozdni sladkor ali glukoza, trsni ali pesni sladkor ali saharoza, nekaj pa je še disaharidov in polisaharidov. V medu je tudi od 15 do 20 odstotkov vode in okoli 6 odstotkov drugih snovi, ki dajejo medu okus, armo in tudi po svoje učinkujejo. Med temi snovmi so zelo po-

membna razna eterična olja, cvetni prah, encimi, beljakovine in še nekatere druge snovi v zelo majhnih količinah. V normalnih razmerah vsak med prej ali slej kristalizira. V njem kristalizira grozdni sladkor ali glukoza. Čim več je v kakem medu glukoze, toliko hitreje kristalizira. Če je glukoze v njem zelo veliko, lahko kristalizira izredno hitro, že 3. ali 4. dan potem, ko ga čebele uskladišči v satju. Tako se kaj pogosto zgodi, da tako kristaliziranega medu čebelarji ne morejo iztočiti. Kvaliteta se s kristalizacijo prav nič ne spremeni, nekateri pa imajo celo raje kristaliziran med, ker ga je prijetneje mazati na kruh. S posebnimi postopki lahko kristalizacijo tudi pospešimo ali za-

Prepozno točenje medu je mnogokrat oteženo zaradi kristalizacije medu v satju

viramo. Pri višjih temperaturah med kasneje kristalizira kot pri nižjih. Tukaj pogosto grešijo gospodinje, ki želijo ohraniti tekoč, svež med in ga, kot večino drugih živil, spravljajo v hladilnike. Pri nižjih temperaturah med hitreje kristalizira. Če med kristalizira v posodah, potem čebelarji z njim nimajo večjih težav. Največje težave so, kadar med kristalizira že v satju.

Za pridobitev kristaliziranega medu iz satja obstaja nekaj postopkov, ki pa vsi zahtevajo dodatno delo čebelarja. Pri tem je nujno, da vemo, da med kristalizira različno. Nekatere vrste kristalizirajo v drobnih kristalih, druge v debelejših. Če kristalizira med v drobnih kristalih, je v satju na videz želatinast in pravimo, da je manj trd. Imamo tudi srednje trd in zelo trd med, ki je kristaliziral v grobih kristalih; te vidimo v njem tudi s prostim očesom.

Eden od postopkov pri točenju kristaliziranega medu je ogrevanje. Satje enakomerno in zelo počasi ogrejemo na 40° C. Višja temperatura nikakor ni priporočljiva, ker začne potem med spreminjati svoje lastnosti in začne padati njegova kvaliteta. Ko je satje dovolj ogreto, poizkušamo iztočiti. Včasih se nam bo ta postopek posrečil, drugič pa se bo spet zgodilo, da to ne bo uspelo. Vsekakor pa je v praksi tako, da tak postopek zahteva dovolj velik in dobro zaprt prostor za satje, ki ga lahko ustrezno ogrejemo in v njem tudi ustrezno kontroliramo temperaturo. Nekateri čebelarji uporabljajo za manjše količine satja kar navaden prazen panj. Vanj pihajo vroč zrak kar enostavno s fenom za sušenje las. Pazimo, da ne bomo medu pregreli.

Nekateri čebelarji uporabljajo postopek z raztapljanjem. Satje zložijo v velike posode in jih zalijejo z vodo, ko jih prej obtežijo. Po enem ali dveh dneh se med raztopi v vodi in čebelarji sate še iztočijo. Dobljeni sirup lahko uporabijo na dva načina. Lahko ga po ustaljenem postopku predelajo v medico. Tega recepta tu ne bi navajali. Lahko pa ta sirup na hitro spet pokrmijo čebelarjem in potem iztočijo, preden je med ponovno kristaliziral. Postopek zahteva dokaj dela, precej posode in tudi navozčnost pri čebelah ves čas krmljenja. V brezpašnem obdobju je tako delo lahko tudi nevarno, ker lahko kaj hitro izzovemo rop. Posebno je tako delo nevarno tam, kjer je veliko čebelarjev v neposredni bližini. Vsekakor pa ta postopek daje precej možnosti, da bomo med, ki so ga čebele prinesle, tudi dobili iz panjev.

Znan je tudi postopek z močenjem satja in vračanjem v panje. V takem primeru satje poberejo iz panja, odkrijemo in iztočimo, kolikor se pač da. Nato sat čimbolj pomočimo v vodo, pustimo, da se odcedi in nato tako satje vrnemo v panje. Čebele

bodo seveda vsaj del mokrega medu čim prej predelale. Dva ali tri dni po tem satje ponovno vzamemo iz panjev in iztočimo, kolikor pač gre. Opazili bomo, da smo iztočili precej več medu kot prvokrat. Verjetno bomo morali zdaj postopek še enkrat ponoviti. Morda bomo morali to napraviti celo še dvakrat, vendar je kar precej upanja, da bomo nazadnje ves med dobili iz panjev. Meni se je tak postopek zelo posrečil, ko mi je v panjih kristaliziral med na Pohorju. Seveda je tak postopek precej naporen in zahteva tudi precej časa. Nagrada pride, ko so panji prazni in je med v sodih.

Med, ki je v satju kristaliziral, nam lahko iz njega spravijo tudi same čebele. Tak postopek lahko uporabimo takrat, kadar smo s čebelami na samem, kadar ni tujih čebel tako blizu, da bi prišle do našega čebelnjaka, kar pomeni, da ne sme biti v krogu treh km nobenih čebel. V tem primeru moramo imeti tudi dovolj rezervnega satja. Satje s strnjenim medom vzamemo iz panjev in jih odkrijemo ter postavimo v bližino čebelnjaka. Če ni paše, bodo čebele kaj hitro začele srkati ta med. Pri tem pa moramo biti ves čas zraven in kontrolirati ter od kdaj pa kdaj medene sate poškopili z vodo. Najbolje je, če imamo škropilnico, ki površino satov narahlo orosi. S takim oroševanjem bomo pobiranje tega medu tudi izredno pospešili. Ko je satje, ki smo ga razpostavili čebelam, prazno, takoj iztočimo satje iz panjev. Uspeh nam je skoraj popolnoma zagotovljen.

Pri tem pa moramo povedati še, da bomo po teh postopkih lahko dobili iz satja le kristaliziran med. Med, ki je že po svojih osnovnih značilnostih gost in vlečljiv, tudi po katerem od teh postopkov iz satja ne bo šel. Čebelarji take vrste medu poznamo in že vnaprej ne pričakujemo, da jih bomo točili. Pri nas je najbolj znan tak

med jesenske rese. Včasih so čebelarji poizkušali prebadati satje s posebej prirejenimi krtačami iz žičnikov. Kakšnega posebnega uspeha tudi potem ni bilo in še satje je bilo precej pokvarjeno.

Naš veliki čebelar Kirar, ki je čebelaril na Pohorskih področjih, kjer med zelo pogosto kristalizira, je ravno za te razmere skonstruiral poseben sat s satnico na aluminijasti pločevini. Sat je bil debel 4 cm. Če je med v njem kristaliziral, je s pleskarsko lopatico med s celicami vred ostrgal. Satnica na pločevini je še zmeraj ostala, med, ki je bil pomešan z voskom sten celic, pa je utekočinil s počasnim ogrevanjem in voščeni ostanki so sami splavali na površje in med se je odcedil še skozi mrežo.

Čebelarji, ki zaradi kakršnegakoli vzroka ne uporabijo nobenega postopka in pustijo tak kristaliziran med v panjih, morajo upoštevati, da kristaliziran med nikakor ni primeren za prezimovanje. Poleg tega tak med nikakor ni primeren za hrano čebelam spomladi. Za njegovo porabo porabijo čebele veliko vode, s katero kristaliziran med raztapljajo. Posebno, ko je slabo vreme, se lahko v muhastih spomladanskih dneh precej čebel izgubi. Spomladi lahko tako satje odkrito vrnemo čebelam šele, ko nastopijo trajnejša obdobja lepega vremena. Takrat je primerno, da tako satje tudi poškopimo, da ga bodo čebele lažje in v večji meri predelale. Če takega satja ne bo v panjih preveč, nam pri drugih vrstah medu ne bo delal težav. Ne bodimo presenečeni, če bomo v takih primerih opazili, da čebele v večji količini iznašajo iz panjev sladkorne kristalčke. Čebele bodo namreč kristalčke medu do suhega oblizale, kristalčke pa odnesle ven kot smeti, kar je večini čebelarjev znano. Pri nakladnih panjih bomo dosegli zelo hiter uspeh, če bomo naklado s kristaliziranim

medom postavili na podnico in bodo čebele prenašale med nad gnezdo. To je tudi precej učinkovito dražilno krmljenje.

Mnogo čebelarjev si želi, da bi kristalizacijo medu že v satju preprečili. To je praktično nemogoče. Če medu v primerih kristalizacije medu zelo močno, pa je to sploh nemogoče. Sicer so dosegli nekaj uspeha z dodajanjem medu, ki zelo počasi kristalizira. Vemo pa, da se čebele ob najboljšem medenju za dodane tekočine v pitalnikih ne zmenijo. Tudi dodajanje vode ni rodilo nobenih

uspehov.

Lahko sklenemo, da pomeni za čebelarja kristaliziran med v satju dodatno delo in da ima na izbiro postopek, če pa se bo za katerega od teh odločil, je odvisno od njega in njegovih možnosti. Mimogrede lahko ob koncu omenimo še, da lahko tak med poizkuša plasirati v kombinaciji s kakšnim tekočim medom na trg kot med v satju, vendar je treba v tem primeru računati, da bomo ostali brez satja. Skratka, želimo si čim več medu, pa tudi, da nam ne bi že v panju kristaliziral.

POZNO CVETOČE AKACIJE

PROF. DR. JOŽE RIHAR

V središču prizadevanj naše družbe so zlasti v zadnjih letih vprašanja, kako v krajšem obdobju pridelati več hrane. Manj znano je, da bi bilo z uvedbo selekcioniranih pozno cvetočih akacij (*Robinia pseudoacacia*) mogoče v nekaj letih doseči znatno večji pridelek medu. Že ob koncu tega desetletja bi z nanovo vzgojenimi akacijevimi sortami (varieteti) lahko podvojili dobo cvetenja in pridelali v Sloveniji vsaj deset, v Jugoslaviji pa morda celo 100 vagonov več visoko kvalitetnega akacijevca medu. Ta trditev ni pretirana, če upoštevamo, da pridelamo v vsej državi ob dobrih letinah okoli 150 vagonov akacijevca (Šimić 1980).

Namen našega prispevka je razgibati čebelarstvo in v ta namen razčistiti nekatera s tem povezana vprašanja. Gre za to, *katere selekcije akacije je treba uvesti* ter kako to organizacijsko in tehnično izvesti. Pojdimo k prvi točki po kronološkem redu.

1. Blizu deset let bo, ko je naš znani drevesničar medovitega rastlinstva Ludvik Kosi iz Bučkovec pri Ljutomeru objavil v Slovenskem čebelarju notico o akaciji z naslovom

»Žlahtna akacija«. Uprava murskoboškega gozdarstva je namreč nabavila za svoje potrebe iz Madžarske nekaj semena in mu ga — po čebelarju Trulču — odstopila 1 kg. Raznim čebelarskim organizacijam in čebelarjem je tedaj oddal 1.200 sadik te akacije. Njihova rast je bila sicer izredno bujna, s čebelarskega vidika pa žal niso predstavljale ničesar novega.

2. V preteklem desetletju sem v tujih revijah spremljal prizadevanja madžarskih selekcionarjev, da bi vzgojili nove akacijeve sorte. Njihov gozdarski inštitut je namreč začel odbirati akacijo, da bi dosegel kar največji prirastek lesa na ha. Raziskovalnemu projektu se je z izdatnimi finančnimi sredstvi priključilo čebelarsko podjetje Nektarkoop tako, da je selekcija akacije potekala v dveh smereh — v gozdarski in čebelarski. Na gozdarskem in čebelarskem inštitutu v Gödöllőju so določali primernost sort za čebelarstvo, na botanični fakulteti univerze v Szegedu pa preučevali fenologijo cvetenja in drugo. Na simpoziju za opraševanje in čebelje rastlinstvo v Budimpešti 1976. leta so nas s svojim delom po-

drobneje seznanili. Vodili so nas tudi po nasadih z odbranimi akacijevimi sortami. Med nekaj sto odbranimi sortami sem si zabeležil podrobnejše podatke le o nekaterih, ki bi bile posebno pomembne za čebeljo pašo, in sicer zato, ker cvetijo 12—13 dni kasneje kot navadna akacija in dalje zato, ker izločajo nadpovprečno mnogo nektarja. Podrobneje sta v navedenem članku opisani sorta »matyusi« in sorta z rožnatimi cvetovi »decaisneana«.

3. Ko sem leta 1982 v drevesnici v Medlogu izbiral — nakupoval za čebelarstvo društvo »Dolomiti« razne vrste medečih dreves, sem odbral tudi dve vrsti akacije. Rekli so mi, da imata rožnate cvete, podrobnejših podatkov pa niso imeli. Računal sem, da je morda katera od njiju nova madžarska rožnata in pozno cvetoča selekcija. Leta 1983 in ponovno 1984 sem pa žal, ugotovil, da temu ni tako. Pred domom čebelarjev v Polhovem Gradcu sta navedeni dve akacijevi drevesi cveteli namreč sočasno kot navadne akacije v bližnjih Hrasenicah. Očitno gre za lepotično rožnato cvetočo vrsto *Robinia viscosa*. Ta vrsta sicer tudi medi, vendar za čebelarja ni zanimiva.

4. Da bi se izognili nesporazumom, naj sledi še naslednje. — Na predavanju v Murski Soboti so mi čebelarji — na moje priporočilo, naj se zanima, jo za pozno cvetoče madžarske selekcije akacije — pripomnili, da tudi pri Beltincih raste drevo, ki ima rožnate cvetove in cveti pozneje kot druga akacijeva drevesa. Pred nekaj meseci mi je ing. F. Šivic pripovedoval, da imajo lendavski čebelarji pozno cvetoče akacije. Ko sem se nato na Zvezi zanimal, za kaj gre, sem ugotovil, da so to drevesa, ki bi jih bilo treba zavarovati pred sečnjo in so tamkajšnjim čebelarjem zanimiva, ker cveto pozneje. — Ko sem svoječasno sedem let zapovrstjo prevažal panje v Mačvo, sem opazoval drevesa z rožnatimi cvetovi, ki so začela cveteti

nekaj dni pozneje kot druga. — Moram pa poudariti, da vse navedeno niti, kar potrebujemo. Potrebujemo selekcije, ki začno cveteti 12—14 dni kasneje, to je tedaj, ko naša navadna akacija preneha cveteti.

5. Na XXIX. mednarodnem čebelar-skem kongresu v Budimpešti 1983 je Z. Bujtas podal referat Selekcionirane akacije varitete za izboljšanje mednih virov. — Po rezimeju predavanja povzemam, da cveto najkasneje in imajo največje število nadpovprečno medovitih cvetov različice *matyusi 1-3 in rozsaszin* — AC. (Očitno gre za nekaj zvrsti sort, ki sem jih na obhodu leta 1976 registriral tudi sam in o njih poročal.) To so selekcije, ki jih množično razširjajo in ki utegnejo že po 3—5 letih cveteti. Omenim naj še sorte, odbirane na prirast lesa: zalai, hiskun-sagi, vati-46. Tudi te sorte imajo mnogo cvetov in močno koncentracijo nektarja v cvetovih, ne odlikujejo se pa po poznem cvetenju.

6. Pri odbiri pozno cvetočih akacij so delali tudi v Romuniji, ni pa kaj več znanega, kakšni so rezultati njihovega dela in kako se imenujejo pozno cvetoče akacijevе selekcije.

Organizacija uvajanja pozno in obilno cvetočih akacijevih sort naj bi potekala po dveh tirih:

Posredoval naj bi zvezni komite za kmetijstvo, prehrano in gozdarstvo. Kot iniciatorja naj bi nastopala Poslovno združenje za čebelarstvo Jugoslavije in SPOJ, finančno stran pa prevzela čebelarska podjetja, ki odkupujejo akacijev med. Gre za akacijo v državnem merilu, katere končni cilj je predvsem povečanje izvoza akacijevеga medu.

— Čebelarji iz Slovenije, Hrvaške, Vojvodine in drugi, ki živijo v obmejnem pasu, obvladajo madžarsko in imajo preko meje znanice, bi morda najhitreje in najlažje prišli do semena ali celo do koreninskih izrastkov navedenih selekcioniranih sort, ki jih na Madžarskem množično razširjajo.

RAZMNOŽEVANJE AKACIJE

Akacijeva drevesa množimo na dva načina:

a) s semenjem, to je spolno, generativno in

b) nespolno ali vegetativno, to je s koreninskimi izrastki, potaknjenci, grebenicami, cepljenjem. Vegetativni načini razmnoževanja so med sadjarji in vinogradniki splošno znani. Uporabljajo jih tudi v sadnih in gozdnih drevesnicah.

Rastline, vzgojene iz semena, so navadno krepke rasti in dobro vkoreninjene. Čeprav semenjaki niso povsem sortno čisti, bi bil v našem primeru tak način razmnoževanja najhitreje izvedljiv. Zato nekaj besed o tem. Nabrano seme pred setvijo stratificiramo, kar pomeni, da ga vložimo v vlažen pesek, mivko, da ohranimo kalivost. L. Kosi mi sporoča, da je iz 1 kg semena vzgojil okrog 4.000 sadik; pripominja pa, da je postopek kalitve zelo zahteven. O tem govori podrob-

neje Šimič (1953). Seme akacije ima trdo opno — semenko in ga je pred setvijo treba za pet sekund potopiti v vrelo vodo. Nato je semenke treba 24 ur namakati v vodi pri sobni temperaturi. Za saditev — pogozdovanje in zasajevanje nasadov se uporabljajo enoletne sadike, ki jih sadimo na razdalji 1,5—2 m. Če hočemo vzgojiti bolj razvita debla, nasad po nekaj letih redčimo. Za drevorede, parke, vrtove, zasajanje ob javnih cestah in zelenicah ob večjih naseljih pa je treba uporabljati velike triletno sadike.

Ob koncu naj ugotovimo, da je z množično uvedbo pozno cvetočih selekcij matyusi in rozsaszin mogoče v nekaj letih izboljšati pogoje pridelovanja medu v velikem obsegu.

Hvaležen bom za vsa sporočila v zvezi z uvajanjem in razmnoževanjem navedenih pozno in obilno cvetočih akacijevih selekcij, kakor tudi za morebitna dopolnila k tekstu. Naslov: Dr. J. Rihar, Rožna dolina c. XIX/2, 61000 Ljubljana.

VARAMIT — NOVO USPEŠNO ZDRAVILO ZA BORBO PROTI VAROZI

DR. JOVAN KULINČEVIĆ

Že skoraj deset let povzroča v Jugoslaviji škodo v čebelarstvu parazit *Varroa jacobsoni*. V zadnjih dveh letih so na nekaterih območjih čebelarji izgubili veliko število čebeljih družin zaradi tega nevarnega parazita. V Jugoslaviji je zelo malo čebeljih družin, ki še niso okužene z njim.

Pri nas je registriranih več preparatov za zdravljenje te nevarne zajedavske bolezni čebel, ki jih čebelarji uporabljajo z več ali manj uspeha, vendar do sedaj niti eno zdravilo ne uniči tega parazita popolnoma.

Da bi čebelarji lahko uspešno čebelarili kljub parazitu varoe, morajo narediti vse, da je število parazitov v panju čim manjše. To pa lahko dose-

žemo samo takrat, če uporabljamo preparate, ki so zelo učinkoviti, preprosti za uporabo, ne delujejo škodljivo na čebe in matico in ne skrajšujejo življenjske dobe čebel.

Da bi bolje zavarovali čebele pred zajedavcem varoo, sta s skupnimi naporima tovarna Srbolek in Pčelarski kombinat iz Beograda izdelala novo domače zdravilo VARAMIT. Aktivna substanca, ki uničuje parazita na čebelah, je amitraz. Pred pričetkom redne izdelave je bil preparat testiran na veterinarskem inštitutu SRS, in na čebelnjaku Pčelarskega kombinata Beograd in to ob laboratorijskih in naravnih pogojih. Rezultati testiranja so pokazali, da je preparat

zelo učinkovit in ne škoduje čebelarjem.

Na osnovi omenjenih poizkusov je zvezna komisija za veterinarska zdravila registrirala varamit kot zdravilo za zdravljenje varoze. Na osnovi registracije je nato zvezni komite za kmetijstvo izdal dovoljenje, da se varamit lahko uporablja za zdravljenje parazitoze, ki jo povzroča *Varroa jacobsoni*.

Kot sem že omenil, je varamit sestavljen na osnovi kemijske snovi amitraz, ki se v velikem številu držav in tudi pri nas uporablja za varstvo rastlin. Amitraz ianašamo v natančno določeni količini na papirnate trakove, ki jih prej namočimo v posebno kemikalijo, ta regulira hitrost izgorevanja lističa, ko ga damo v panj. Pri izgorevanju lističa nastaja membne sisteme parazita, ki jih po dim brez plamena, ki se širi po čebelnem gnezdu — panju in učinkovito ter hitro deluje na življenjsko pomembne sisteme parazita, ki jih po kratkem času že lahko najdemo na podnici panja ali na papirju, ki smo ga dodali pod posebno mrežo za lovljenje varoze. Na papirju parazit pogine ali ga z dna panja čebele odnesejo ven.

Uporabo amitraz pri zatiranju varoze so že pred nekaj leti dovolili in zdravijo z njim v ČSSR, Madžarski in Poljski, od pred kratkim pa tudi v Franciji. Najprej pa se je ta snov uporabljala pri poizkusih za zatiranje varoze v Tunisu.

Varamit je pakiran v zavoj, v katerem je 20 lističev. V plastičnem ovoju je tudi navodilo za uporabo. Vsak listič je namenjen za zdravljenje ene čebelje družine, ki je v dveh LR nakladah, eni DB nakladi in v celem AŽ panju. Kolikor je panj večji, uporabimo pri zdravljenju dva lističa. Pri manjših panjih, v katerih so rezervne družine, lahko uporabimo pol lističa, vendar tudi cel listič ne škoduje rezervni družini.

Osnovno zdravljenje čebelje družine opravimo jeseni, ko ni ali je zelo malo zalege v panju. Dimimo trikrat v razmiku 5 do 7 dni. Če je v panju samo en sat zalege, je najbolje ta sat odstraniti iz panja, ker je v zadnji zalegi veliko parazitov. Ni velike škode, če sat izrežemo in ga pretopimo. Lahko pa takšno satje predstavimo v zelo močne družine, ki jih bomo zdravili kasneje:

Kolikor je v drugem delu zime kakšen lep tople dan, ko čebele množično zapuste panje, lahko družinam dodamo še en listič varamita, ki ga prej prižgemo, da tli. Kolikor smo po navodilih opravili dimljenje družin z varamitom jeseni in pozimi, potem nam ni potrebno več dimiti do konca glavne paše, dokler ne iztočimo vsega medu iz panja.

Če pa so v naši bližini čebeljaki, v katerih čebelarji ne zdravijo varoze, pa moramo zdravljenje s tremi lističi ponoviti tudi poleta v razmiku 5 do 6 dni.

Varamita ne smemo uporabljati, ko je paša in ko je v panju med. Od dimljenja pa do točenja medu mora preteči najmanj 14 dni.

V avgustu preneha matica zalegati trotovine, zato še posebno, če čebelar ni izrezoval trotovine, priporočamo dimljenje 3-krat v razmiku 5 do 6 dni, ker takrat se zaradi pomanjkanja trotovine varoa presele v čebelje celice in poškoduje čebele, ki bodo preživele zimo. To dimljenje je zelo pomembno, če je okuženost čebeljih družin z varozo velika, ker bi do jeseni varoza naredila v družini že preveliko škodo. Ob dimljenju temperatura zraka ne sme biti pod 10°C; bolje je, da je višja, ker je učinkovitost zdravila boljša pri višjih temperaturah. Bolj ko so čebele stisnjene v zimsko gručo, manj je zdravilo učinkovito. Uporaba varamita je lahka, lahko pa ga uporabljamo na več načinov. Lahko di-

mimo zvečer, ko so vse čebele doma, kar je najbolje, ali pa zjutraj, preden začno močnejše izletavati. Tudi dimljenje preko dneva je lahko učinkovito, ker se veliko parazitov zadržuje na mladih čebelah, ki ne izletavajo iz panja. Listič varamita moramo, preden ga prižgemo, prepogniti, da ima obliko harmonike in ga obesiti na žico okenca ali prazen satnik, ki ga porinemo v panj. Lahko ga zvijemo tudi v obliki črke V ali strehe in ga damo na kos pločvine in nato vse skupaj položimo na satnike ali na podnico. Ko v panj vstavimo listič, ki ga prižgemo z vžigalico ali cigareto, takoj nato zapremo žrelo in vse druge odprtine, da ostane čim več dima v panju. Žrela odpremo čez eno uro po dimljenju. Aktivna snov je na lističu nanesena bolj proti sredini, zato prvi dim ne vsebuje zdravilne substance, vendar

kljub temu ne priporočamo vdihavanja dima. Zaradi kontrole okuženosti čebel položimo na dnu panja plastično belo folijo, namazano z vazelinom, in jo pokrijemo z mrežo. Tako bomo lahko dobili natančen pregled nad okuženostjo družin. V nasprotnem pa čebele takoj znosijo vse odmrle parazite iz panja, kar nas lahko zavede pri kontroli okuženosti in očni učinkovitosti zdravlila.

Ker je zdravilo novo, še ne vemo, v kolikem času lahko pride do odpornosti parazita. Do sedaj še nismo opazili, da bi se parazit po tem, ko je odpadel na dno panja, ponovno oprijel čebele.

V naših poizkusih je bil učinek varamita boljši od vseh drugih sredstev, ki smo jih do sedaj uporabljali. Njegov učinek je bil tudi boljši od timola, ki je v naših poizkusih pokazal dober učinek.

JESENSKE PAŠE POSPEŠUJEJO ZALEGANJE MATIC

IVAN KRAJNC

Pri zadnjem točenju mora čebelar pomisliti, kako bodo čebele preživele do jeseni. Zato je prav, da vsaki družini pusti v medišču dva do tri sata z medom.

Doma na otavi bodo čebele sicer dobile novo medicino in tudi cvetni prah, vendar otavo včasih poletna vročina tako prizadene, da tudi na njej paša ni zadostna.

V tem času čebele pridno obirajo razne detelje in na različnem cvetju, ki takrat cvete, paberkujejo in nosijo cvetni prah. Bolj srečni so čebelarji, ki imajo v bližini zlato rozgo, ki začne cveteti julija, pa cvete vse do jeseni. Zlata rozga daje velike količine cvetnega prahu in v dobrih letinah na njej čebelar lahko tudi izdatno toči. Kjer še gojijo buče, naberejo čebele tudi na tej rastlini dosti cvetnega prahu in medicino, kar je odvisno od količine posajenih buč.

Kjer v tej brezpašni dobi ni za čebele dosti paše, je priporočati, da čebelarji sadijo medovito drevje in grmičevje, ki takrat cvete. S tem si sčasoma sami ustvarimo doma izdatno pašo.

Prevaževalci se navadno takrat odločijo za gozdne paše. Tudi če v gozdu hoja ali smreka ne medita, dobijo tam čebele ob robovih gozda in na posekah ob ugodnem vremenu nekaj medicino in dovolj cvetnega prahu, da matice lahko zalegajo. Bolj »korajžni« čebelarji prevaževalci pa se podajo v Vojvodino in Slavonijo, drugi pa na Lonjsko polje in še kam na metvico, a tretji na materino dušico in na smiljko v Liko. Mnogi pa redno vozijo v začetku avgusta v Hrvaško primorje, Liko ali Dalmacijo na jesensko reso ali na žepek.

Če pritisne suša, pa kljub otavi in prevozom za čebele ni paše, zato mo-

ra čebelar v tem času krmiti. Kjer ni niti obnožine, je neogibno, da dodajamo hrani potrebne beljakovine. Še najboljši je za to kvas, ki vsebuje obilo, za čebelo potrebnih beljakovin in vitaminov, posebno pa vitamina B6. Krmimo po pol litra sladkorne raztopine I/I, to je na liter vode en kilogram sladkorja vsaj dvakrat na teden. Lahko dajemo tudi pogačo.

Pred leti je bila paša na sončnicah zelo obilna, posebno od tedaj, ko so v Slavoniji in Vojvodini začeli gojiti hibridno sončnico iz Rusije. Žal je ta rastlina obolela in zdaj so prevozi na to pašo zelo tvegani in se skoraj ne izplačajo več.

Na Hrvaškem, zlasti pa na Lonjskem polju, v Slavoniji, Posavini, na Mokrem polju in še kod, raste na obširnih zemljiščih polaj, ki mu Hrvati pravijo metvica. Njene korenine so precej močne, zeleni listi ovalni, cvetovi modri. Cvete julija pa vse do septembra. Najraje cvete tam, kjer pozimi stoji voda. Računajo, da dobro medi v desetih letih le dvakrat, vendar, kdor redno vozi tja, čebele tam dobro živijo in naberejo zimsko zalogo vsako leto.

Ko v Vojvodini in Slavoniji požanjejo pšenico, začne približno takrat kot materina dušica, cveteti beli čišljak. Tam so čebele dobro brale in se odlično razvile za zimo; vendar tudi ta paša ni več zanesljiva, ker z moderno obdelavo takoj po žetvi polja preorjejo.

Sam redno vozim svoje čebele na materino dušico, smiljko in jesensko reso na Ličko polje. Takoj po kostonjevi paši vse čebele pregledam in dam do tri sate zalege v medišča. Tako napravim maticam dovolj prostora za zaleganje in dobimo za zimo obilo mladih čebel, ki so prvi pogoj za dobro prezimovanje in dober razvoj spomladi. Če čebel sredi julija ne prevesim, je jesenska bera slaba in

še slabše prezimovanje s šibkimi čebeljimi družinami.

Materina dušica raste pri nas v manjših količinah. Več je raste v Liki na Ličkem polju, v Kordunu in v Bosni. Najdemo jo na neobdelanih, kamnitih bregovih in sončnih legah. Materina dušica je zelo občutljiva in le malokrat medi.

Smiljka je pol divja detelja, ki ni izbirčna za zemljišče. Sejejo jo kot krmno rastlino v Makedoniji, Srbiji, Bosni in v Liki. Cvete drugi odkos v juliju in avgustu. Med je rumen, zelo tekoč in dobrega okusa. Na smiljki čebele vsako leto nekaj naberejo, včasih pa se na nji dobro toči. Matice na tej paši, ki je sočasna s cvetenjem materine dušice, dobro zalegajo. Rastlina je bogata cvetnega prahu.

V začetku avgusta začne cveteti v Liki, Dalmaciji in otokih žepek. Imamo beli in plavi žepek. Beli raste v nižjih legah, a plavi na višjih. Dobro medi v desetih letih le enkrat. Kadar ni suše, čebele naberejo zimsko zalogo vsako leto. Plavi žepek medi bolje kot beli.

Čebelarsko leto se začne avgusta. Zato je neogibno, da čebelar zdaj vzgoji nov, zdrav rod čebel, ki bo šel v zimo. Sedaj ne sme čebelar primanjkovati hrane in potrebnih beljakovin in vitaminov za mleček, ki ga potrebujejo čebele za krmo mladega zaroda. Čebele, izležene v tem času, morajo imeti v svojih telesih obilo beljakovin in maščob, ki organizem preko zime ohranjajo zdrav. Le zdrave, mlade čebele lahko preživijo zimo brez vseh tegob in zgodaj spomladi vzgojijo mlade čebele, ki bodo brale v prihodnji pomladi. Čebelja družina, ki gre v zimo s starimi čebelami, ne bo zadovoljivo preživela zime. V takih panjih pozimi stare čebele odmro. Zaradi tega družine tako oslabijo, da zbolijo za nosečo, ki je pogubna za čebeljo družino, posebno od takrat, ko imamo varozo.

KOLIKO KRME IN KAKŠNO BOMO PRIPRAVILI ČEBELJIM DRUŽINAM ZA ZIMO

MARTIN MENCEJ

Konec avgusta in prva polovica septembra je čas, ko poskrbimo za zimsko zalogo čebelnim družinam. Če tedaj ustrezno ne ukrepamo, se to bridko maščuje, kar dobro ve vsak kolikor toliko izkušen čebelar. Naravnega medu v panju seveda ne more nadomestiti nobena druga snov. Če pa tega ni, smo vezani na nadomestek, to pa je sladkor, sladkorna raztopina. In tako danes čebelarstvo ne more obstajati brez sladkorja. Pa ne samo zato, ker vsak med ni primeren za prezimovanje čebeljih družin, kot je to primer z gozdnim in kostanjevim medom, ki ga moramo pred jesenjo iztočiti, ampak zato, ker pod jesen ni toliko ustreznega medu v panju, da bi zadoščal čez zimo. Že dolgo je namreč za nami doba, ko so čebele v jeseni nabrale ajdovca ne samo za lastno potrebo, ampak tudi za točenje. Zato smo si pravočasno preskrbeli zadostno količino sladkorja.

Na to, kakšna koncentracija sladkorja v sladkorni raztopini je najprimernejša, na prvi pogled ni težko odgovoriti. V čebelarški literaturi pa so mnenja strokovnjakov še kar močno različna. Tako A. Nuždin še danes meni, da je najuspešnejši pripravek v razmerju 1,5 kg sladkorja na 1 liter vode, češ da pri tej koncentraciji lahko čebele popolnoma invertirajo, to je spremenijo sladkor v posamezne prvine. Vrsta drugih strokovnjakov pa pravi, da je najustreznejša raztopina tekočina s 60 % sladkorja; nekateri pa spet ločijo spomladansko krmo od jesenske, ki naj bo spomladi 1:1, za zimsko pa 3:2, to je 3 kg sladkorja na 2 litra vode (Burenin, Kotov).

Pri večini čebelarjev pa prevladuje mnenje, da v primeru, če damo čebelam redko raztopino, porabijo mnogo svojih moči za izločanje odvečne vode; zato dajejo gostejši pripravek v

jeseni, spomladi pa, ko gre za povečan razplod je treba dajati redkejšo raztopino, 2:1 ali pa celo 3:1, češ da čebele potrebujejo vodo za pripravo ustrezne krme za ličinke.

Kakor vidimo, obstaja glede tega mnenja različna razlaga in priporočila so različna. Da pa bi se izognili vsemu temu, nam mora služiti za izhodišče sama narava čebel.

Čebelji organizem se je v teku večtisočletnega razvoja prilagodil medičini, t. j. nektarju, ki je čebelja osnovna hrana. Večletna opazovanja in laboratorijske analize so pokazale, da vsebuje v večini 70–80 % vode, kar pa je seveda odvisno od dnevnice dobe in vremenskih razmer; zjutraj je je največ, opoldne manj, zvečer pa spet več; v sušni dobi pade količina tudi do 40 %, v deževni pa se dvigne do 95 %.

Drug pomemben dejavnik je v tem, da so se v teku razvoja razvile pri čebelah žleze, ki zmorejo izločati fermente, posebno invertarzo, se pravi sposobnost, da spreminjajo zapleteno sestavino sladkorja v svobodne, enostavnejše in čim manjše prvine. Zato ni naključno, da čebele ne prinesejo dosti nektarja v sušnih in vetrovnih dneh, ker je ta pregost. Mlade čebele sprejemnice prenašajo prineseni nektar iz celice v celico zaradi izhlapevanja vode in hkrati dodajajo vanj ferment, ki sproži kemično reakcijo, da se snovi spremenijo. Ta proces opravljajo čebele sprejemnice, katerih žleze dosežejo svoj maksimalni razvoj. Pašne čebele razpolagajo z zelo slabimi tovrstnimi sposobnostmi in ne vplivajo na invertiranje sladkorja. Zato je popolnoma neupravičeno čebelarjevo pričakovanje, da bodo stare pašne čebele invertirale, se pravi predelovale sladkorno raztopino. In v tem je tudi smisel in pomen nenehnega

V brezpašni
dobi polagamo
čebelarom pogače

poudarjanja, da je treba v poletni brezpašni dobi skrbeti za neprekinjeno zaleganje matic in to ne samo zato, ker bodo le mlade čebele preživele zimo, ampak prav tako zavoljo tega, ker so nujno potrebne pri jesenskem krmljenju.

Hkrati s tem se je pri čebelah zelo precizno razvil ustrezen in učinkovit sistem odstranjevanja odvečne vlage iz nektarja. V to je vključeno v prvi vrsti razporejanje nektarja na večjo površino satov, ker čim večja je površina, tem več tekočine pride v dotik z zrakom, tem bolj izpareva voda. Zato tudi prenašajo nektar iz celice v celico, da bi odvečna vlaga čim prej izhlapevala. Pri tem pa opravljajo pomembno nalogo: uravnavajo temperatura v čebelni družini. Strokovne ugotovitve so pokazale, da je pri zunanji temperaturi zraka 25°C v nektarju 72 % vode, pri 35°C se pa vlaga zmanjša do 52 odstotkov. To pa je temperatura čebelnega gnezda, če je seveda dovolj čebel v panju. In tako smo spet pri zahtevi močnih družin, ki zmorejo zračiti gnezdo, da izpareva nasičeni zrak s parami in sušijo notranjost panja. Kakor vemo, te zelo hitro odstranjujejo vlago; dobesedno v eni noči prenesejo čez dan prineseni nektar iz plodišča v medišče, pri čemer morajo zmanjšati njegovo vlago. Korita,

napolnjena zvečer s sladkorno raztopino, so zjutraj prazna. Razumljivo je, da je energija čebel zjutraj močno izčrpana. Čim močnejša je družina, tem manj je izčrpana.

S tem pa že trčimo na vprašanje, s kakšno koncentracijo sladkorne raztopine bomo krmili čebele v jeseni. Vemo, da čebele lažje predelavajo sladkorno raztopino z manjšo koncentracijo kot pa bolj nasičeno. Če pa dajemo raztopino z večjo gostoto, pa je nevarnost, da bodo čebele ne le preobremenjene, ampak je ne bodo mogle predelati; v njem bo ostalo mnogo sladkorja in dvakrat manj beljakovin. S tem se pa še bolj oddaljujemo od normalnega krmljenja z medičino, ki je precej bolj redka.

Kakšna naj bo torej sladkorna raztopina za zimsko zalogo? Ugotovitve večine strokovnjakov so pokazale in praksa je tudi potrdila, da čebele najbolj zagnano nabirajo nektar, v katerem ni več sladkorja kot 50 odstotkov. Bolj nasičen nektar sicer nabirajo, jim je pa nabiranje oteženo in jim zmanjšuje kondicijo. To pa je hkrati tudi kazalec za umetno krmljenje. In če so znanstvene raziskave pokazale takšno razmerje sladkorja v nektarju za najustreznejše, potem je najbolj racionalen pripravek za zimsko krmljenje v razmerju 1 : 1, se pra-

vi en del sladkorja na en del vode, ker najbolj ustreza naravni koncentraciji.

Koliko pa bomo dodali za zimsko zalogo, je odvisno od več dejavnikov. Pred dodajanjem moramo ugotoviti, koliko medu imajo v panju in nato bomo dodajali sladkorno raztopino, da bo imela družina 10—12 kg medu za

zalogo v AŽ panju, 18—20 kg pa v LR panju. To bo kar zadostovalo do spomladanskega vlaganja pogač. Dodajali bomo 1 liter raztopine ob večerih, v oddaljenejših stojiščih pa 2 litra vsak drugi večer. Tako bodo lahko predelale sladkor v sladkornem pripravlku.

MOJE IZKUŠNJE PRI SHRANJEVANJU SATJA

RUDI BRAJDIH

Že vrsto let takole shranjujem še uporabno in zdravo satovje. Brž ko pobrem satove iz panja, ga, kakor hitro mogoče, spravim v leseno omaro. V omari ga postavim na prečne letvice v taki legi, kot je v panju, s to razliko, da pustim razmik 2—3 mm namesto 11 mm, kot je v panju, seveda zaradi pridobitve prostora. Razmik pa mora biti zaradi pretakanja plinov. V sredini omare pustim prostor dveh satov tako, da na žico na prečnih letvah obesim žveplene lističe. To so čisto navadni žvepleni lističi, ki jih uporabljajo kletarji — vinogradniki za žveplanje vinske posode. Seveda je treba poskrbeti, da je omara dobro zatesnjena, da ne bi plin preveč uhajal. Za omaro, v katero spravimo 120 — 150 satov, zadostujejo 3 lističi. Prvič žveplam takoj, ko spravim satje. Če je topla jesen, je treba žveplanje ponoviti po 2 do 3 tednih, ker večša še ne miruje. Če se la da, naj bo

omara v suhem in hladnem prostoru; primerna je klet. Takoj ko se spomladi otopli, je treba žveplanje ponoviti. V 30 letih se mi ni še pripetilo, da bi večša poškodovala satovje. Zelo važno je tudi to, da za prezračevanje popolnoma zadostuje čas, ki ga potrebujemo za prenos satov iz omare v panje. Vse doslej še nisem opazil najmanjše negativne posledice pri čebelah. Satovje pa je vedno nepoškodovano.

Še najbolj preprosto in uspešno shranjevanje satov je, seveda če čebelarimo v AŽ panjih, da družine prezimujejo v MEDIŠČU, satovje pa damo v plodišče. Tako čebele z lahkoto obvarujejo satovje pred večšo. Spomladi se družine lepše razvijajo, ker jim uhaja manj toplote. Ob prvem pomladanskem splošnem in kraju primernem času družino preložimo v plodišče in sočasno opravimo tudi prevešanje, prvi ukrep za zmanjševanje rojilnega nagona.

ZČDS IMA NA ZALOGI

Na zalogi imamo diapozitive in prosojnice na temo čebela za krožke, šole in društva. Prav tako lahko naročite naslednje knjige; Priročnik za čebelarje začetnike, Čebelarstvo in Moč medu.

ČEBELARSTVO V KENJI

IVAN ESENKO

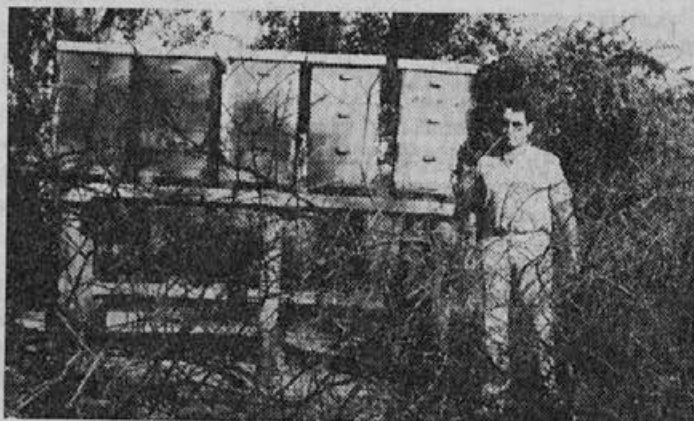
(Nadaljevanje)

Škodljivci čebel v Keniji pomenijo večji problem kot pa same boleznicebel. Kot sem v dveh tednih svoje- ga delovanja v Keniji spoznal, škod- livci celo vplivajo na tehnologijo čebelarjenja.

Medarski jazbec — honey badger (NYEGERE v jeziku swahili, Mellivo- ra capensis-lat.) predstavlja afriškim čebelarjem glavnega sovražnika. Me- darski jazbec zraste do 1,1 metra dol- žine, na rep odpade 25 cm. Njegovo glavno orožje so močne prednje šape, krepko zdravje ter žleze smradnice. Njegova največja poslastica je med in čebelja zalega. Če je ogrožen, se brez pomisleka spusti v boj, v skrajnem primeru se pa z mogočnimi kremplji bliskovito zakoplje v tla. Sicer ljubka

žival, čudovito obarvanega kožuha je strašen nasprotnik v boju (Nightingale, NAKURU). Domačini se medar- skega jazbeca zelo boje. Po besedah Nightingala lahko takšen jazbec pre- maga leva v boju ali pa ga spodi. Znan je tudi primer, ko je NYEGERE odprl vamp kafrskemu bivolu, živali težki nad eno tono. Čudno je sodelo- vanje jazbeca z nekim ptičem skor- čeve velikosti. Ta ptič ga namreč s svojim oglašanjem in obnašanjem vo- di do čebel. Ne le medarskega jaz- beca, tudi človeka vodi ta ptič do čebeljega panja. Seveda dobi tudi me- dosledec nekaj zase. Medtem ko se jazbec masti z medom in čebeljo za- lego, si tudi ptič privošči svoj delež, saj ima v svojih prebavnih sokovih

LR panji so v Keniji na visokih podstavkih ravno zaradi škodljivcev kot je medarski jazbec

Kavovec — ob zadostni vlagi
ta rastlina bogato med

ferment, ki razkrajja vosek. Kako strahotne kremplje ima medarski jazbec, sem imel priložnost videti v naravoslovnem muzeju v Nairobiu, kjer imajo to žival nagačeno. Z enim udarcem razbije steno vsakemu panju (Nightingale).

Zaradi te prihuljene nevarnosti više panji v Keniji na drevesih ali pa so pričvrščeni v rogovilah vej, kajti medarski jazbec ne spleza na drevo. Življenjski prostor medarskega jazbeca je praktično vsa črna Afrika; teh jazbecov je več vrst in se razlikujejo med seboj predvsem po barvi kože. Celo v Indiji živi ena teh vrst. Med svojim bivanjem v Keniji nisem imel kljub obilici terenskega dela niti ene priložnosti srečati medarskega jazbeca živega v naravi, kljub temu da velja za dokaj razširjeno živalsko vrsto. Njegov »delovnik« je v glavnem ponoči.

Siafu — driver ants, safari ants (Dorylus spp.) se kosajo z medarskim

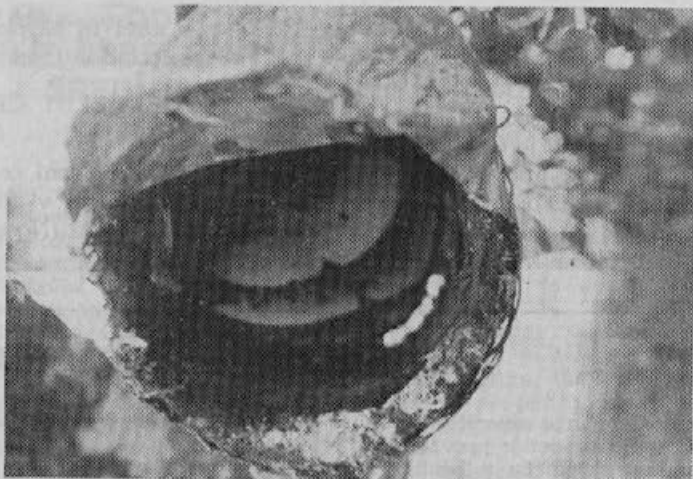
jazbecom za prvo mesto v svoji nenaklonjenosti do čebeljega življa v Afriki in Keniji. Te mravlje so tako napadalne, da izropajo čebelje gnezdo v nekaj minutah, če pa so maloštevilne, ga ropajo počasi in učinkovito. Imel sem priložnost spoznati jih v malem, ko sem pregledoval tradicionalni panj, ki je bil pritrjen v rogovili bodljikave akacije v okolici Nyahururuja. Ko sem se ukvarjal s pločevino, s katero je bil panj zaprt, sem opazil, da na panju gomazi srednje velikih, črnih, svetlikajočih se mravelj. Lezle so mi po golih rokah, našle so pot celo pod hlače, tako da sem čutil boleče pike na najbolj intimnih delih telesa. Kjer me je drobna živalca nagriznila, me je nekaj časa skelelo, na prenekaterih mestih mi je pritekla tudi kri, tako močilo ugriznejo. Tako napadalnih mravelj nisem videl še nikoli prej. Ko sem pregledoval čebelje gnezdo v tem panju, sem videl, da mravlje gnezda še niso napadle, mr-golele pa so po praznih perifernih satih.

V borbi proti tem škodljivcem uporabljajo afriški čebelarji vazelinske masti, s katerimi namažejo žico, na kateri panj visi. Nightingale v Nakuru se je znašel drugače; sploščeni zamaški od piva ali Coca-Cole so pritrjeni na žico tako, da le-ta teče skozi. To predstavlja takšno oviro mravljam, da jo je mogoče imeti za povsem zanesljivo (Nightingale).

Siafu mravlje so napadle tudi čebele v rezidenci jugoslovanskega ambasadorja v Nairobiu v takem številu, da so čebele zapustile panj.

Kače. Ko smo se peljali v kraj z jezerom Baringo, kjer je veliko področje kač strupenjač, me je več navzočih opomnilo, da si je neka vrsta kač izbrala za svoj življenjski prostor čebelji panj in se hrani izključno s čebeljim medom. (Navajam besede svojih spremljevalcev.) Kača se po besedah domačinov splazi v panj, kjer se zaradi intenzivnega žrtja tako zre-

Tradicionalni
afriški panj
obešen z žico
na savansko
drevo.
Tako so čebele
najbolje
zavarovane
pred škodljivci

di, da potem navadno težko pride ven iz panja. Ves čas leži na dnu in je zato zelo nevarno ob pregledu panja, da čebelarja piči, saj je menda zelo strupena. Pri vseh teh informacijah se mi ni zdelo logično, da se plazilec hrani izključno z medom, poleg tega se pa na same ustne informacije ne morem toliko zanesti, da bi jih širše navajal. Vendar so besede domačinov zvene le pričljivo.

Termiti. Afrika je domovina različnih vrst termitov, ki so prav tako škodljivi čebelarstvu v Keniji. Hrana termitom je namreč les, zato so panji v neposredni nevarnosti pred njimi. Panj se dobesedno sesuje v prah, če ga napadejo ti drobni škodljivci. Termiti so značilni prebivalci Afrike in dajejo poseben čar afriški pokrajini s svojimi mogočnimi stavbami, ki se imenujejo termitnjaki. V pokrajini Baringo sem videval termitnjake v stolpasti obliki. Ti termitnjaki se kot samotni dimniki dvigajo iz savane in dajejo nepozaben vtis popotniku v Afriki. V pokrajini Machakos so termitnjaki kopaste oblike in so podobni majhnim gričem (ant hills).

Ptiči. Neposredno so čebelam škodljivi »čebelarji« ali »legati«, od katerih je tudi v Evropi živeči »navaden

čebelar« (MEROPS APIASTER) škodljiv čebelam, saj se hrani z njimi.

Imel sem priložnost videti legata, ko se je hranil s čebelami na šolskem čebelnjaku kenijskega čebelarskega inštituta. Ob gnezdenju žive ti ptiči v kolonijah. Če skupina legatov redno obiskuje kak čebelnjak, potem so posledice gotovo vidne. Tudi druge vrste afriških ptičev se občasno hranijo s čebelami.

Smrtoglavec, *Acherontia akropos* L. v večernem mraku vdira v panje, kjer krade med.

Voščeni molj (Wax moth) *Galleria mellonella* L., *Achroea grisella* Fabricius. Tudi afriški kontinent se bori s to nadlego kot mi Evropejci. Voščeni molj povzroča velikansko škodo predvsem v izrojenih panjih, ko se čebele selijo za pašo in zapuščajo satje v njih. Menim, da visoke dnevne in nočne temperature pospešeno delujejo na razvoj voščenega molja, zato je ta nevarnost v Afriki znatno večja kot v Evropi.

Tudi ose (*Vespa*) so kakor v Evropi tako tudi v Afriki nevaren sovražnik čebel.

ZASTRUPITVE ČEBEL V AFRIKI

Pri vzgoji kavovca uporabljajo v Keniji škropivo, ki bazira na bakru. Ta preparat je zelo toksičen za čebele in ni bilo samo enkrat, da bi bili čebelarji od čebele na nasadih kavovca. Tam je nujno potrebno organizirati plantažnike in čebelarje. Informacije

o kavi in škropljenju kavovca sem v celoti dobil od Gakurju.

BOLEZNI ČEBEL V VZHODNI AFRIKI

Od bolezni čebel, ki jih poznamo v Evropi, je v tem delu sveta edinole NOSEMA (Nosema apis).

OBVESTILO VSEM ČEBELARJEM

Čebelarje obveščamo, da še vedno odkupujemo vse količine čebeljih pridelkov. Čebelje pridelke prevzemamo vsak dan, razen ob sobotah od 7.00 do 14.00 ure v našem skladišču v Ljubljani na Linhartovi 49 a.

V preteklem obdobju smo spremenili odkupne cene čebeljih pridelkov, in sicer:

	Nova cena din/kg	Sprememba od:
— med hoja	300,00	3. 7. 1984
— med žajbelj	300,00	3. 7. 1984
— med kostanj	200,00	5. 9. 1984
— med akacija	240,00	3. 7. 1984
— med lipa	240,00	1. 9. 1984
— med cvetlični	220,00	31. 8. 1984
— med sončnica	200,00	3. 8. 1984
— med hoja mešana	280,00	1. 9. 1984
— med akacija mešana	220,00	3. 7. 1984
— med lipa mešana	220,00	1. 9. 1984
— cvetni prah osmukan mešani	500,00	3. 8. 1984
— cvetni prah kostanjev	520,00	3. 8. 1984
— cvetni prah izkopenec I. kvaliteta	1.800,00	30. 8. 1984
— cvetni prah izkopenec II. kvaliteta	1.500,00	30. 8. 1984

Cene medu: smreka čista ter mešana, gozdni čisti ter mešani, dalmatinski in oljna repica so nespremenjene.

OPOZORILO

Kostanjev med odkupujemo do preklica po ceni 200,00 din/kg od vseh dobaviteljev.

Izjemoma priznavamo odkupno ceno 230,00 din za kostanjev med, in sicer organiziranim čebelarjem Medexa (DD, KZ, pogodbeni čebelarji):

a) ki svoje planske obveznosti do DO za leto 1994 še niso izpolnili ali

b) če imajo do DO neporavnane finančne obveznosti in še niso prekoračili roka poravnave.

Cvetni prah izkopenec I. kvaliteta mora biti v pravih grudicah, suh (ne meden) in brez čebeljih srajčk. V cvetnem prahu izkopenec I. kvaliteta je dopustno največ 10 odstotkov čebeljih srajčk, ostalo pa enako kot za I. kvaliteto.

Obenem vse organizirane čebelarje hp Medexa obveščamo, da še vedno sprejemamo pisne vloge za odobritev kreditnih sredstev, namenjenih za razširitev in posodabljanje obstoječih čebelarstev. Pogoji za pridobitev kreditnih sredstev so že obrazloženi v Biltenu št. 5 leto 1984.

DE-Kooperacija
Slavec Boris

P. P. GLAVAR — »ODGOVOR« NA PREDLOG ZA IZBOLJŠANJE ČEBELARSTVA NA KRANJSKEM SREDI 18. STOLETJA

(nadaljevanje)

Griža nastane, če čebele v mili zimi použijejo preveč medu, zaradi mraza pa ne morejo izleteti, da bi se otrebile. Tako se ponesnažijo kar po satju, znotraj po panju in zunaj pri žrelu. Isto se zgodi, če traja zima predolgo, zakaj tedaj se prenapolnijo z blatom, a izleta, da bi se otrebile, jim ne dopušča mraz. Prisiljene so se tako ponesnažiti znotraj. Dalje povzroča grižo skisan med. Skisanju je izpostavljen zlasti nepokrit med v satju. To se dogaja zlasti ob vlažnem vremenu in posebno, če čebele prezimujejo med zidovjem. Nič manj ne dela medu neužitnega preoblica mrtvih čebel, ki povzroča, da se čebelar hrana gnusi. Svoj delež pa ima spomladi tudi lakota. Iz tega sledi: prvič, da ne smemo čebel pozimi pitati, zakaj ob vsakem pitanju se morajo sprašiti in izletati, da se lahko očistijo. Ker pa pozimi tega ne morejo, odlože blato v panju; drugič, da je treba čebele po svečnici čimprej postaviti ven, da se otrebijo. Ko se je to zgodilo, ne bodo ob novo nastopivšem mrazu silile iz panjev; tretjič, da čebelar ne smemo dajati skisanega medu in da ne smemo prezimovati čebel v vlažnih prostorih in med zidovjem; četrtič, da je treba pozimi in spomladi z ukrivljeno žico izvleči mrtvice iz panjev. Ne smemo pa seči pregloboko, da čebel v gnezdu ne motimo v njihovem spanju, petič, da jih je treba spomladi pridno pitati z medom.

Svoje čebele, kadar so grižave, zdravim s krepilno pijačo. Vzamem namreč mero tekočega medu, četrť mere vode, potem 20 klinčkov, enako količino cimeto-ve skorje, ingverja, citronovih olupkov, moškatega cveta in en moškati orešek. Vse to strem in pomešam z medom, raztopljenim v vodi. V kozarcu pripravim četrť mere najmočnejšega vina, v katerem raztopim za moškati oreh velik košček zdrobljene kafe. Omenjeno vino, ki ga hočem dati čebelar, zlijem v zgornjo medeno raztopino, ki jo nato nalijem v majhne skodelice ali koritca, položim počez slamnate bilke, da čebele ne utonejo, in potisnem v panj. To delam zvečer, brž ko sem postavil svoje čebele v čebelnjak in so se izletele. Pitanje s to raztopino ponavljam vse spomladanske mesece. Tako ne pozdravim samo grižo, ampak se čebele tudi nena-

vadno okrepe, da potem mnogo pridneje letajo na pašo in panji več zalegajo. Ne smemo pa tega prepogosto delati, da ne nanesejo te zmesi v satje, ker bi ta mešanica povzročila vretje, se skisala in tudi čebelarom škodovala.²⁵

Prevažanja čebel pozimi nikakor ne priporočam; zakaj prvič to čebele vznemirja v njihovem počitku, da lezejo iz gnezda, se razkrope po panju, kjer jih zaloti mraz, da otpnejo ali pa celo zmrznejo; drugič pa je satje pozimi polno medu in ohlajeno, zato bi se pri najmanjšem sunku odlomilo kakor ledena sveča ter strlo pod seboj čebele, če ne morda tudi matice. Iz istega razloga ne svetujem prevažanja tudi spomladi, v maju in juniju pa zato ne, ker so se nekateri panji v tem času že pripravili na rojenje in bi čebele močno premikanje razjarilo, da bi zaležene matičnike uničile. Zatorej naj čebelarji prevažajo v juliju; tedaj je namreč v panju zaradi pomanjkanja paše najmanj medu in zalege. Lahko pa vozijo čebele v začetku oktobra.²⁶

Prevoz zahteva posebne opreznosti. Lege (na vozu) morajo biti na močnih jermenih ali peresih, kakor so pri poštnem vozu, da se zibljejo sem in tja. Panje je treba nakladati tako, da bodo tisti, ki imajo satje počez ali po diagonali panja, ležali na vozu po dolgem, tisti, ki imajo satje po dolgem, pa počez. Žrela jim zamašimo z lesom ali smrečjem, zadnje končnice je treba panjem odvzeti, namesto njih pa panje zadaj dobro zavezati s platnenimi krpami, tako da ne more nobena čebela ven, a se kljub temu od sople in vročine ne zaduše niti satje ne posede. Prevažati je treba prav počasi po večernem zvonjenju do sedme ure zjutraj, ko je treba zaviti s ceste, izpreči voz in čebelar pod kakim košatim drevesom odpreti žrela, da izletajo do večera, čeprav leže panji zaradi večje varnosti na hrbtu. Kar zadeva sovražnike čebel, je lastovka zelo škodljiva, zakaj v poletu lovi čebele, da prehrani sebe in mladiče. Da to preprečimo, jo je treba streljati; še lažje pa jo je zvečer ujeti v njenem gnezdu. Vpeljati bi bilo treba nabiranje njihovih glav kakor glav vrabcev. Nikakor pa ne bi smeli siliti k temu ljudi s kaznijo, kar bi gotovo ne razširilo čebelarstva, ampak bi ga kvečjemu oslovilo pri ljudeh; pač

pa naj bi s 1/4 krajcarja nagradili vsakogar, ki bi prinesel lastovičjo glavo. Zelena žolna škoduje divjim, v votlih drevesih gnezdečim čebelarjem, domačim pa bolj malo, ker navadno ne prileti v bližino hiš. Vendar pa bi lovčcem lahko nakazali denarno nagrado za odstrel. Tudi ose niso tako škodljive, zakaj hranijo se večidel z medom, ki ga izsesajo iz mrtvih čebel; če pa se že ta ali ona iz pohlepčnosti po medu splazi v panj, jo številne čebele kmalu poženejo. Sršeni pa nasprotno, povzročajo zelo veliko škodo, kajti med rojenjem se radi pojavijo, se pomešajo med roj in ugrabijo matico, s čimer je panj ali roj izgubljen. Zato naj bi se vsakomur, ki je uničil kakšno sršeno gnezdo, brez vsega dali nagrado 7 krajcarjev. To (uničevanje) je prav lahko: na votlih drevesih, kjer izletajo, je treba namazati mesto s tičjim klejem ali pa jim je z gorečo slamo zažgati gnezda. V hišah in podstrešjih jih pokrijemo z žitnimi vrečami ter potem vse skupaj vtaknemo v vrelo vodo. Med tako uničenimi lahko najdemo njihovo za mezinca dolgo matico.²⁷

Da bi razširil prekoristno čebelarstvo, ki so ga zlasti na Dolenjskem skoraj popolnoma opustili, kjer le malokateri podložnik čebelarji in so prav redki, ki imajo nad dva panja, ne bo oblastveni ukaz deželnega kneza s kaznimi ničesar dosegel. Tako ravnanje pa tudi ne bi bilo pravilno, ker to ne izhaja iz trdovratnosti kmeta, ampak iz nujne razmere. Tukajšnji kmet je čisto izmozgan in nima sredstev, da bi si preskrbel dovolj kruha, nikar šele, da bi si oskrbel čebele, čeprav bi jih rad imel. Deloma pa nima pojma o tem, kako je s temi živalmi ravnati in jih negovati, ampak prepušča vse naravnemu razvoju stvar, zaradi česar moje ne odločujoče mnenje, da bi bilo moje neodločujoče mnenje, da bi bilo treba kmetu omogočiti, da se poprime čebelarstva. Treba bi bilo nagraditi tistega, ki bi imel v tej ali oni fari ali graščini največ rojev, in tistega, ki bi pridelal največ medu. Dalje bi bilo za povzdigo čebelarstva potrebno, da bi kak spreten izvedenec nevednega kmeta poučil o čebelarjenju.

Da bi to dosegli, naj bi Najvišji dvor odprl milostne roke in preskrbel — bodisi iz lastne bodisi iz komercialne blagajne — vsakemu siromašnemu kmetu vsaj tri panje čebel, in sicer pred ajdovim cvetjem (kajti prej bi jih ne mogel vzdrževati, ker ne bi imel medu). Te panje bi imel kmet tri leta brezplačno, da bi z roji prišel do čebel. Šele potem bi lahko prišel ukaz, da je treba pod kaz-

nijo imeti določeno število panjev. Če kmet po preteku treh let v rejo mu danih panjev ne bi mogel z denarjem odkupiti, bi jih moral ali prodati ali pa vrniti, da bi se s tem poravnali stroški. Vendar pa kmet ne bi moral jamčiti za nevarnost, ki prete čebelarjem. Če hoče dvor stvar poskusiti pri podložnikih svoje graščine, se ponujam, da bom pod njegovo zaščito in na njegove stroške z največjo gospodarnostjo nakupil na Gorenjskem (zakaj tu jih ni nič naprodaj) potrebno število panjev, jih dal prepekljati smekaj in jih porazdelil med podložnike. Kar najbolj bom pazil, da ne bo kak panj šel po nemarnosti po zlu, ne da bi moral nositi odgovornost zanj. Kmetom pa hočem olajšati čebelarjenje s tem, da jim bom ob nedeljah in praznikih v prostih urah razlagal čebelarstvo, v katerem sem, ki laskam, v deželi najbolj izveden. Pokazal jim bom tudi dejansko pri svojih čebelah vsa letna čebelarstva opravila in spretnosti.

Če bo prišlo do tega, da bi se čebelarstvo tu povsod vneljalo in bi se moji podložniki o tem poučili, se bo čebelarstvo polagoma razširilo po vsem okrožju, po vsej deželi, kar bo tudi Visokemu erarju v korist. Tega se lotavam iz ljubezni do podložnikov kakor tudi do te nedolžne živalce, ki mi je edina zabava. Da, če je slavnj Kmetijskij družbi do tega, se ponujam, da bom vse svoje znanje (ker sam se mogel na tako majhnem prostoru le prav maločesa dotakniti) spravil na papir, da ga potem po cirkularjih ali javnem tisku oznanim deželi. Zato pa prosim potrpljenja, ker mi razen pozimi zaradi mnogih drugih opravkov in lastnega poljedelstva ne preostaja časa. S tem se slavnj družbi najpokorneje priporočam.²⁸

P. P. Glavar

OPOMBE

Uvod k Glavarjevemu Odgovoru na predlog avstrijske vlade sem izpustil, ker je samo opravičilo, zakaj odgovarjam tako pozno. Glavar je v svojem Odgovoru obdržal tisto razporeditev osnovi, kot jo ima predlog.

1. Iz nič ne nastane nič.
2. Umetnost izpopolnjuje naravo.
3. Bogovi za trud vse prodajo.
4. Spodbujevalno pitanje čebel k zaleganju.
5. Ker mana ni zdrava za zimsko prehrano čebel.
6. 10. avgusta.
7. G. je bil odločen nasprotnik spodrezovanja in morjenja čebel.

8. Mišljeno je tako, da so čebele rastlinstvu koristne, ker prenašajo cvetni prah. Nadrobneje govori o tem v 666. odstavku Pogovora o čebelnih rojih. To odkritje pripisujejo Konradu Sprenglu, ki pa je to skrivnost odkril šele kakih 25 let za Glavarjem.

9. S spodbudnevalnim pitanjem.

10. G. piše tu o jesenskem vresju in ne o pomladanski resi, kakor sem napačno pisal v komentarju k prvi izdaji Odgovora v knjigi A. Janša, Slov. čebelar 1934.

11. To so koroški hribi okoli Jezerskega, porasli s pomladansko reso.

12. 25. julija.

13. G. se je preselil iz Komende na grad Lanšprež v Mirenski dolini na Dolenjskem.

14. Prav tako piše tudi Janša o narencih.

15. Po tej in podobnih G. izjavah moremo sklepati, da je prav on prvi izdelal panje takih mer in da so jih drugi, med njimi tudi Janša, po njem prevzeli, saj ni mogoče, da bi si dva čebelarja — vsak zase — izmislila enake mere panjev. Kako so prišli ti čebelarji do G. mer panjev, moremo samo ugibati: ali so jih videli na pasiščih, kamor je G. prevahal svoje čebele ali pa pri G. samem.

16. Isto tezo navaja tudi J.

17. G. piše, da je začel uporabljati naklade l. 1766. Ker doslej nimamo nobenih dokazov, da bi jih bil kdo pri nas uporabljal že prej, smemo sklepati, da jih je vpeljal pod tujimi vplivi. Vendar ostane vprašanje, kako da so razširjene povsod, kjer so čebelarili v ljudskih panjih — kranjičih.

18. Lažje je sovražnika ne pustiti blizu, kakor ga vreči ven.

19. Prezimovanje čebel na podstrežjih in v drugih poslopjih zunaj čebelnjaka dokazuje, da tudi G. spočetka ni imel

takega čebelnjaka, da bi bil lahko v njem prezimoval čebele.

20. 29. septembra.

21. Narejence ali prisiljene roje so poznali na Kranjskem vsaj nekaj desetletij že ne stoletje prej kot drugod, saj je znani gornjeluziški čebelar Schirach odkril to umetnost šele na začetku šestdesetih let 18. stoletja. Delal jih je približno tako, kot tu opisuje G. na prvem mestu. Med načini narejanja rojev omenja tudi J. vse tri načine, ki jih navaja G.

22. Stavek ni prav jasan.

23. Zanimivo je, da tudi J. zavrača ta način narejanja rojev skoraj z istimi argumenti kot G. Mislim pa, da so pretirani.

24. Iz opisa gnilobe sklepam, da G. kakor tudi drugi njegovi sodobniki ni ločil hude gnilobe od lahke, saj so znaki obeh vrst, kakor jih navaja G., pomešani med seboj; povsem sodoben pa je njegov način zatiranja teh dveh bolezni, čeprav je njegovo mišljenje o vzrokih napačno.

25. Recepte za zdravljenje griže z različnimi »zdravili« najdemo v G. času skoraj v vseh čebelarstvih priročnikih. Kje ga je dobil G.?

26. G. tu močno pretirava nevarnosti prevažanja.

27. Njegovi predlogi o ubijanju ptic so res nesprejemljivi.

28. Njegovih predlogov za poživitev čebelarstva pri nas vlada sicer ni sprejela, je pa po njih ravnala, ko je ustanovila čebelarstve šole na Dunaju, na Češkem in Moravskem, izdala čebelarstvi patent za Nižnejavstrijsko in pripravljala še druge ukrepe v korist čebelarstva, ki pa jih je prekrizala verjetno prav nenadna smrt tako A. Janše kakor cesarice M. Terezije. Kažejo pa ti G. predlogi njegovo zavzetost za revnega kmeta, pripravljenost pomagati mu s tem, da dvigne njegovo izobrazbo.

ČEBELARSKI RAZISKOVALNI TABOR '84

JANKO BOŽIČ

Od 1. do 11. julija je bil v Leskovcu pri Krškem prvi raziskovalni čebelarstveni tabor. Tabora se je udeležilo 14 srednješolcev, 1 osnovnošolec in 4 mentorji. Udeleženci so bili iz vse Slovenije. Tabor so financirali HP Medex, ORS Krško, GZM, ZČD Krško in ZČDS.

Udeleženci so delali v štirih skupinah v sklopu dveh tem: čebelja paša in etnologija. Raziskovali smo na enotnem področju zato, da so rezultati primerljivi.

V tem času je cvetel pravi kostanj *Castanea sativa*. Njemu smo posvetili največ časa.

V tematskem sklopu »čebelja paša« so delovale tri skupine: za čebeljo pašo, pelodno analizo in pašni kataster.

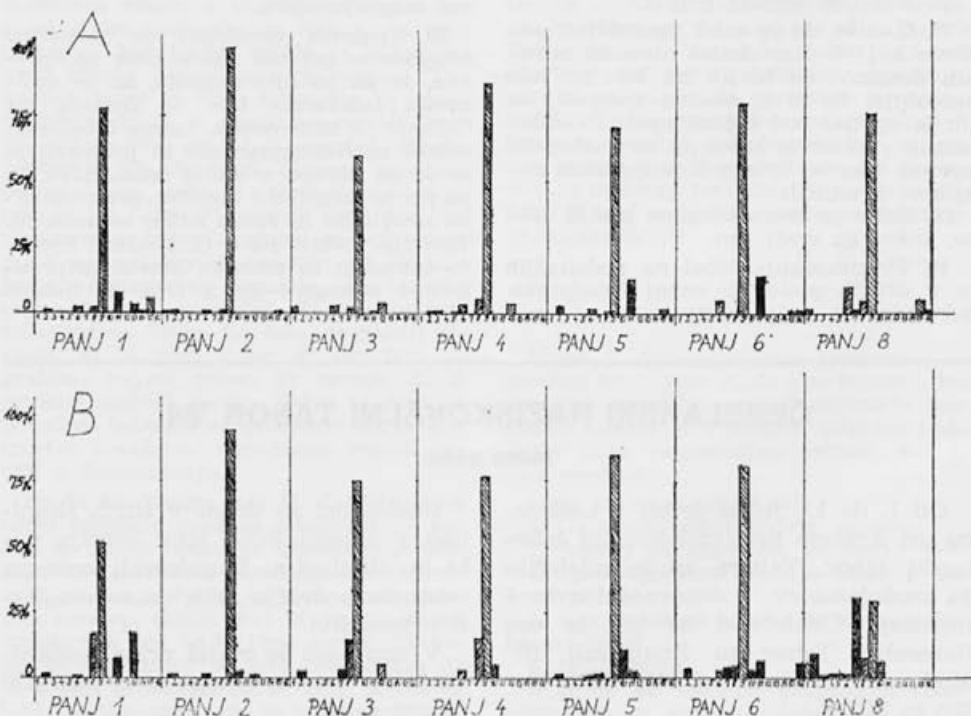
Skupino za čebeljo pašo, lahko jo tudi imenujemo botanična skupina, je vodila dipl. biologinja Metka Škornik, ki ima za sabo že nekaj raziskovalnih taborov.

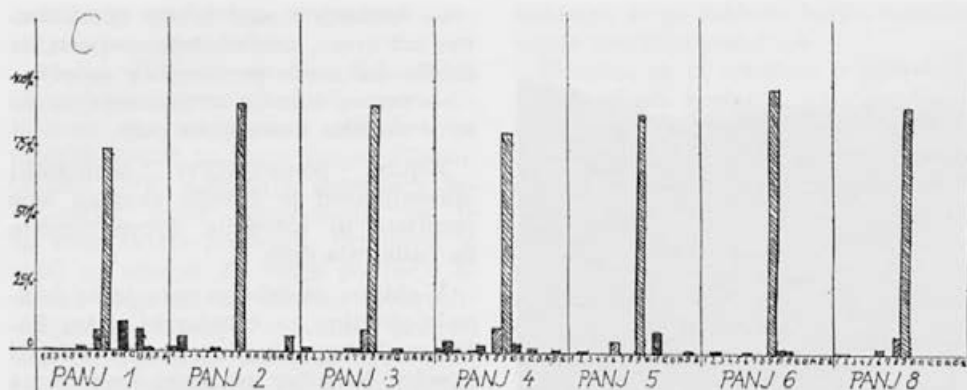
Skupina si je pri delu pomagala z Jašmakovo knjigo Medonosno bilje (1980), Simičevo Naše medonosno bilje (1980), in s ključem za določevanje rastlin — Mala flora Slovenije (A. Martinčič, F. Sušnik — 1969). Nabirala je rastline, jih herbarizirala in napravila spisek medovitih rastlin. Nabrane rastlinske bodo spravljene v herbariju LJU na Inštitutu za biologijo UEK v Ljubljani. Od vseh cvetočih rastlin so nabrali tudi cvetni prah za skupino pelodna analiza.

Večina ugotovljenih medovitih rastlin raste na travnikih, ob robu gozdov in v mejah. Na travniku so naj-

pomembnejše: grabljišče — *Knautia* sp., glavinec — *Centaurea* sp., in plazeča detelja — *Trifolium repens*, medtem ko je travniška kadulja — *Salvia pratensis* v tem času že bolj redka.

Ob robu gozdov in v mejah pa se čebele pasejo po potrošniku — *Cichorium intybus*, slezenovcu — *Malva* sp. in robidah — *Rubus* sp. V gozdovih ni cvetela nobena pomembnejša rastlina, le kresničevje — *Aruncus silvester*. Na njivah sta med pšenico cvetela poljski mak — *Papaver rhoeas* in plavica — *Centaurea cyanus*. V intenzivnih sadovnjakih in vinogradih ni medovitih rastlin, ker pridelovalci uničujejo plevel s herbicidi. To je še boljše zaradi intenzivnega škropljenja z insekticidi in pesticidi. Seveda so tudi tu izjeme. V sadovnjaku krškega Agrokombinata je kljub košnji polno plazeče detelje — *Trifolium repens*, kar pa je večja škoda kot korist. Ta sadovnjak je tudi do zdaj delal čebelarjem največ preglavic.

Legenda: Barvna analiza osmukanca v posameznih panjih

A - 4.7.1984

B - 5.7.1984

C - 6.7.1984

Poleg tega je skupina delala barvno analizo osmukanca. Cvetni prah smo smukali pri sedmih družinah v šolskem čebelnjaku pri osnovni šoli Milke Kerin v Leskovcu. Skupina je lahko ločila 16 različnih barv osmukanca. Družine so nabirale od 8 do 12 različnih barv osmukanca. Prevladoval je kostanjev cvetni prah. Med družinami ni bilo večjih razlik pri kostanju. Razlike pa so bile pri drugih barvah. Skupina za pelodno analizo ni mogla določiti vseh barv. Določili so jih za grabljišče (rdeča obnožina — št. 5), poljski mak (črna — št. 13) in pravi kostanj (rumena — št. 9). Rezultati analize so prikazani na histogramih.

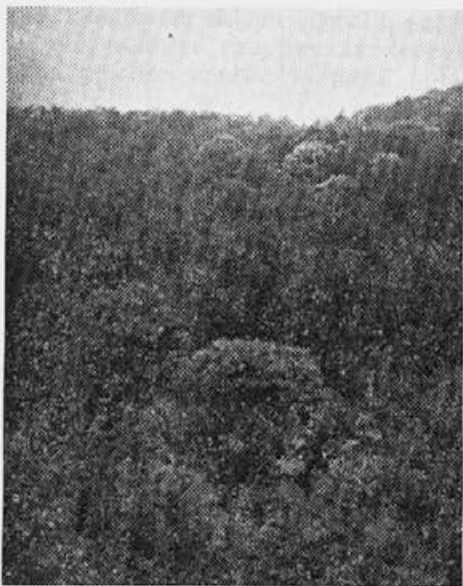
Skupini je delno prekrizalo načrte letošnje vreme. Travniki so bili pozno pokošeni in otava je komaj začela rasti. Skupina se ni poglobljala v medenje vrtnih in okrasnih rastlin, ki v Leskovcu niso redkost. Skupina je delovala tesno povezano s pelodno analizo in tako pripomogla k njenemu boljšemu delu.

Skupino za pelodno analizo je vodil profesor biologije Janko Rode iz Celja, ki je za diplomsko nalogo prav tako delal pelodno analizo medov. Tako je s svojimi izkušnjami bistveno pripomogel k boljšemu delu skupine.

Čemu služi in kaj je pelodna analiza, lahko razberemo iz uvoda poročila te skupine:

»V čebelarstvu je problem, kako določiti izvor medu in cvetnega prahu. Delno se ga da določiti po organoleptičnih lastnostih, vendar ta način ni zanesljiv. Zelo natančna pa je metoda pelodne analize. Temelji na tem, da je v vsakem medu tudi nekaj cvetnega prahu rastline, na kateri je bila medičina nabrana. Cvetni prah ima zelo različne in značilne zunanje oblike, po katerih lahko natančno določimo rastlino, s katere je prišel. Tako natančna določitev je možna samo z obdelanim cvetnim prahom. Za obdelavo cvetnega prahu obstaja več metod. Najbolj razširjena je Erdtmanova metoda acetolize, katere smo uporabljali tudi mi. Temelji na tem, da z močnimi kislinami odstranimo vse notranje dele in nam ostane le zunanja plast (exina) iz kemično odpornega sporopoleina. Če cvetni prah pogledamo pod mikroskopom, vidimo strukturne elemente exine (kolpi, pore, stožci, stebrički, kiji), s pomočjo katerih lahko določamo rastline.«

Skupina je napravila najprej vzorčno zbirko peloda, in to 16 rastlinskih vrst, ki so cvetele med taborjenjem. Cvetni prah so nabirali botaniki.

Lepo so vidna cvetoča kostanjeva drevesa v gozdnem sestoju v okolici Leskovca

Z vzorčno zbirko so lažje delali analizo obnožine in medov. Pri analizi obnožine sta pomembni dve ugotovitvi:

1. Enaka barva prahu pri večjih panjih ne pomeni tudi iste rastlinske vrste.

2. V enem panju predstavlja ena barva isto vrsto ali vrste. Katere rastline predstavlja, za to pa je potrebna poprejšnja pelodna analiza.

Do teh razlik pride, ker imamo veliko vrst rastlin s skoraj enako barvo. Do zamenjav in mešanj pa pride tudi zaradi razlik v vlažnosti, ki bistveno vpliva na barvo. Pri popolnoma suhem prahu pa je še težje ločevati barve.

Skupina je kronala svoje delo s kvalitativno pelodno analizo šestih vzorcev medu. Presenetil jih je kostanjev prah v cvetličnem in jesenskem medu. Vzrokov za to je lahko več:

— staro satovje, v katerem je še ostanek kostanjevega medu iz prejšnjega leta ali točenja,

— kostanjev med lahko uporabljamo kot krmo, zato obstaja možnost, da čebele del medu prenesejo v satovje,

— pozno točenje cvetličnega medu že v začetku kostanjeve paše.

Kljub pomanjkljivi tehnološki opremljenosti je dosegla skupina lepe rezultate in ustvarila dobre temelje za nadaljnje delo.

V sklopu za čebeljo pašo je še delovala skupina za čebelarski pašni kataster. Naloga skupine je bila izdelati posebni kataster za pravi kostanj na raziskovalnem področju. Mentorstvo sem prevzel sam. Hodili smo po terenu in kartirali sestoje pravega kostanja — *Castanea sativa* na delovno karto 1 : 5000. Značilnosti sestojov smo vrisali s simboli. Opisali smo številčnost, združenost, vitalnost, obolenost in fenološko fazo. Pri končni obdelavi nam je največ pomagal podatek o številčnosti. Številčnost smo opisali s šestimi kategorijami in vrisali v karto 1 : 25000. Pomagali smo si tudi z aeroposnetki. Lahko pa bi risali tudi brez njih. V karto smo še vrisali vsa stalna in možna stojišča z obstoječo in možno kapacitivnostjo. Kapacitivnost smo določili takole:

Najprej smo preračunali po najnižji oceni število hektarjev kostanja, če bi bil v čistih sestojih. Bera na kostanju je povprečno okoli 15—20 kilogramov na družino. Upoštevali smo, da je bera na hektar okoli 500 kg (nekatera tuja literatura navaja tudi 1000 kg na ha — Eva Craine — Honey). Kapacitivnost enega ha smo določili 30 družin. Tako smo ugotovili, da lahko prenese pasišče okoli 1200 čebeljih družin. To pa pomeni, da bi lahko vsak čebelar podvojil število družin. Zaradi različne razporejenosti paše je slika seveda malo drugačna.

Letos kostanjeva paša sicer ni bila najboljša. Že v začetku jo je spiral dež, potem pa je bila tri dni zaporedoma bera okoli 3 kg na panj. Za-

radi hude vročine pa je medenje prenehalo po enem tednu.

Model ČPK, ki smo ga izdelali, je za začetek dober. Največja pomanjkljivost je subjektivno določevanje možnih stojišč in zlasti kapacitivnosti. Oblika ČPK zadostuje potrebam čebelarstva, sama metodologija pa je za širšo akcijo predraga. Primerna je zgolj za učenje. Za večje področje bi morali organizirati zračno fotografiranje ob cvetenju iz višine 500 do 1500 m. Ponovno fotografiranje področja čez nekaj dni pa bi omogočilo tudi kvalitetno izdelavo fenološke karte. Pred nami je torej dobra oblika

katastra, ki pa zahteva boljšo metodologijo zbiranja podatkov.

Skupina se ni spuščala v podrobnosti obolenosti kostanja. Ugotavljala je le odstotek napadenih dreves. Obolenost skoraj v nobenem sestoju ni večja od 10 odstotkov. Seveda smo upoštevali le suha drevesa in drevesa, ki so se začela sušiti. Tej problematiki bo potrebno posvetiti še posebno pozornost. V reševanje te problematike je potrebno vključiti vse, ki se zanjo zanimajo.

Naslednjič pa se bomo seznanili z delom etnologinj.

LITIJSKI ČEBELARJI V HALOZAH

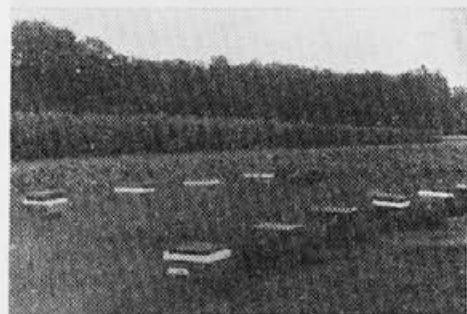
MRJAN SUSTERSIČ

Čebelarско društvo Litija je v soboto, 28. julija letos, organiziralo za svoje člane avtobusni izlet v Haloze. Namen izleta je bil seznaniti se s čebelarjem tovarišem Pislakom in njegovim delom.

Že ob prihodu na njegov dom nas je prijazno sprejel in se s predsednikom društva tovarišem Martinom Kosom dogovoril, kaj nas zanima in kaj si želimo ogledati.

Povabil nas je v svojo delavnico, nam pripravil strokovno predavanje o vzreji matic v plemenilnikih na plemenilnih postajah, o pridobivanju matičnega mlečka ter o boleznih čebel.

Po strokovnem predavanju nas je odpeljal na ogled čebelnjaka, ki ga ima v bližini doma, plemenilne po-

Del plemenilne postaje Janeza Pislaka

Litijski
čebelarji
pred čebelnjakom
Janeza Pislaka

Pobiranje matic na plemenilni postaji

Plemenilniki (4) so varno spravljene v gajbah za pivo

Predsednik ČD Litija Martina Kosa in tajnika Janeza Krafogla z J. Pislakom

Kontrola zaleganja matic

staje, matičnega čebelnjaka in na kraju smo si ogledali še čebelnjak, v katerem pridobiva matični mleček.

Vsem pa je najbolj ostala v spominu plemenilna postaja, kjer so pobirali matice in jih pripravljali za transport. Najmlajšemu čebelarju našega društva pa je tovariš Pislak podaril matico z željo, da bi si z njo naredil roj.

Čas, ki nam ga je tovariš Pislak namenil, si je odtrgal od svojih vsak-

danjih opravil v čebelnjaki, saj ima vsako minuto določeno, kje bo delal in kaj.

Ob tej priliki se čebelarju tovarišu Pislaku prav lepo zahvaljujemo za strokovno predavanje in nasvete, ki nam jih je povedal iz svojih izkušenj s čebelami.

Takšnega srečanja z njim si še želimo!

MOJI ZAČETKI ČEBELARJENJA V PREVOZNEM ČEBELNJAKU

JOZE PETERNEL

Želja čebelarjev, da bi čim hitreje sledili obilnejšim pašam z manj truda in tveganja, je že dolgo znana. Splošni napredek motorizacije je tudi čebelarjem odprl možnost za nabavo tovornjakov ali drugih vozil za predelavo v prevozne čebelnjake. Tako željo ima skoraj sleherni čebelar, meni pa se je izpolnila v 1980. letu.

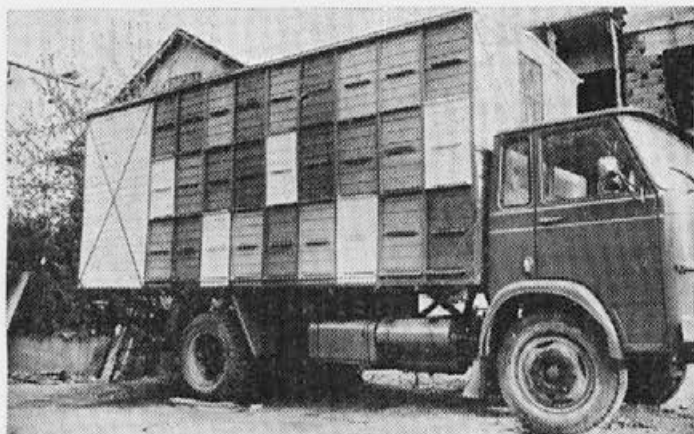
Pri načrtovanju moramo najprej vedeti, s kakšnimi panji in s koliko njih bomo čebelarili. Težava je v tem, ker so že obstoječi neenakih mer. Najboljša je nabava celotnega števila, če je to finančno izvedljivo. Največkrat pa panje dokupujemo in preurejamo, da je nakladanje in utrjevanje lažje in trdnjše.

Pridobitev zdravstvene dokumentacije je več ali manj vsem poznana.

Čebele v tovornjaku morajo biti močne kot za vsako pašo, zato je nujno že jeseni pripravljati dobre družine za morebitno pojačanje ali zamenjavo. Vemo namreč, da le zdrave in močne čebele lahko izkoristijo pašo. Koledar glavnih paš v Sloveniji je v glavnem znan, možne so manjše spremembe, pogojene z vremenom. Čebelar mora napraviti program paš, ki jih bo izkoriščal, in kraje, kamor jih bo odpeljal. Preskrba stojišč je važna in težka naloga prevažalca — začetnika. Najprej je potrebno dobiti soglasje lastnika parcele, kamor naj bi jih prepeljal, sočasno pa tudi dovoljenje tamkajšnjega čebelarskega društva. Ponekod imajo društva urejene katastre in delegirajo, kam naj se čebelnjak postavi. Najlažja pot za pridobitev tega stojišča je, če vzamete s seboj že starejšega prevažalca, ker mu je situacija v tistem kraju že poznana

in ve za prostore, kamor bi lahko postavili čebelnjak. Lastniki parcel radi ugodijo, če le morejo; pripravljeni so tudi pomagati urediti stojišča. Dobro je, če ima čebelar že v začetku sezone preskrbljene prostore za vso sezono. Velikokrat pa pride tudi do spremembe glede na donosnost paš in je treba prostore na novo iskati.

Ob odhodu, ko je prej navedeno urejeno, je treba pripraviti vozilo, da bo sposobno odpeljati in prepeljati čebele na določen kraj. Imeti je treba dokumentacijo za vozilo, dovolj goriva, vlečni drog, žago, sekiro in drugo orodje, ki pride v poštev pri morebitni okvari. S tem prevozom je treba vzeti s seboj tudi pribor za točenje, posodo, satnice, kadilnico itd., da je v primeru potrebe za točenje vse pri roki. Družine v kamionu morajo imeti dovolj zraka, da se ne zadušijo. Pri postavitvi često pozabimo odpreti kak panj. Bolje je, da žrela pred prevozom zamašimo s travo, ker je brado težje zgrešiti, čebele pa si tudi same uredijo izhod. Pri dovozu na stojišče se potrudimo, da pripravimo — obrnemo vozilo tako, da je pri odhodu čim manj težav. Po preteku tedna je potrebno pregledati, kako bera uspeva. Družine pregledamo, dodamo po potrebi satje v graditev; po možnosti napravimo tudi nove družine. Pozornost pa mora biti usmerjena na tehtnico, ki nam pove uspeh bere. Obenem pa ugotavljamo tudi, koliko časa bo paša še trajala. Če je uspeh nabiranja dober, določimo tudi rok točenja. Že pri izbiri prostora je treba gledati, da je v neposredni bližini zaprt prostor, kjer lahko v miru točimo. S tem je delo zelo olajšano.

Lahko pa točimo tudi v kamionu. Po točenju je treba lastniku stojišča poravnati dolg, kar je tudi dobra nalozba za prihodnje leto. Po točenju se tudi odločimo, kdaj približno bomo kamion prepeljali na drugo pasišče, ki daje upanje na dodatno bero.

Prve poti so, kot povsod, težke, drugič pa gre že lažje. Včasih se primeri, da je ves trud s prevozom zaman in bi bili rezultati boljši, če bi ostal na stalnem mestu. Jaz osebno vozim v Goriška Brda, — v Dobrovo, nato v Mursko Soboto na akacijo, najkostanj v Besnico in na hojo v okolico Krima; če pa te ni, pa na otavo na Barje. V programu imam tudi odhod v Liko na jesensko pašo, vendar za to daljšo pot še nisem imel možnosti. Ker čebelarim in tudi prezimujem v Ljubljanski kotlini, je treba konec avgusta že misliti na zazimovanje. Ta kotlina je meglena, zato je malo iz-

letnih dni za trebljenje. Kljub jesenskemu zdravljenju je treba spomladi zdraviti močno nosečo. Razmišljam, da bi čebelnjak pozimi in zgodaj spomladi postavil višje, nad nivo megle,

S prevažanjem je res precej dela in stroškov. Razlika od čebelarjenja na mestu pa je ta, da sem pred prevažanjem točil ali pa ne, odkar pa prevažam, imam vsaj eno zanesljivo točenje, navadno pa tudi več. Tudi tovrnjak in vložena sredstva se kar hitro obrestujejo.

Pri vsem opisanem pa je še mnogo manjših opravil, ki jih je potrebno sproti urejati in reševati. Poleg veliko vloženega dela in finančnih sredstev doživlja čebelar še mnogo neprespanih noči in drugih skrbi. Vse to pa se pozabi, če je točenje v redu in zadovoljivo. Če pa od vsega tega le ni veliko, pa ostaja upanje, da bo druga paša nadomestila izgubljeno.

KAKO BOMO POSPEŠILI ZALEGANJE MATIC JESENI

inž. JOŽE BABNIK

Tako po dobri kot po slabi čebelarški letini moramo skrbeti za močne čebelne družine. Čebelarstvo leto se praktično prične s pripravami za zimo. To je čas, ko se morajo družine pomladiti in preskrbeti z zadostno in primerno hrano.

Od zadostnega obsega zalege konec avgusta in še v septembru je odvisno, ali bodo v zimskem gnezdu pretežno mlade čebele, s katerimi lahko pričakujemo zgodnji in hiter spomladanski razvoj. Po dobrih letinah posebno na gozdnih pašah družine lahko zelo

oslabijo in brez skrbne priprave in pospeševanja zaleganja matice ni mogoče pričakovati normalno prezimovanja in izzimovanja.

Kaj moramo storiti, da bodo čebelne družine odšle v zimo čim bolj pomlajene?

Eden glavnih ukrepov je, da si že med letom zagotovimo čim več mladih matic. Le mlade matice so sposobne, da lahko zalegajo čim dalj v septembru in to v zadostnem obsegu. Noben drug ukrep nam ne more pomagati toliko kot mlada matica; zato moramo imeti v čebelnjaku natančno evidenco nad starostjo matic in po njej zamenjati pred jesenjo vse starejše matice od treh, po možnosti tudi dveh let. Kolikor nismo izpolnili tega osnovnega pogoja, so vsi drugi ukrepi neučinkoviti in bo vse delo brez končnega uspeha.

Da bi mlado matico izkoristili v vsej njeni moči zaleganja, je potrebno izpolniti še nekaj pogojev.

Pogoj za neprekinjeno zaleganje je stalen, čeprav skromen izvor hrane. V minulih letih je bila v ta namen najbolj uspešna ajdova paša. Prav v letošnjem letu, ko je vsa vegetacija zakasnila, ajda ne bo mogla kaj prida prispevati k razvoju čebelnih družin, ker je setev močno kasnila. Od drugih vrst paš v Sloveniji skoraj nimamo kaj pričakovati, razen kakih lokalnih pojavov zlate rozge in nekaj malega jesenske rese. Vse drugačni so pogoji za pozno zaleganje matic v oddaljenih pasiščih Like, kjer čeprav skromna paša skoraj idealno pripravi družine za zimo.

Vse te pozne poletne paše moramo zato zelo pogosto nadomestiti z dražilnim krmljenjem. V ta namen dodajamo družinam sladkorno raztopino v razmerju 1 : 1, in to vsake 3 do 4 dni. Seveda lahko delajo to le čebelarji, ki imajo družine poleg svojega doma. Vsem drugim pa bo lahko v pomoč kapilarni pitalnik, v katerega bodo nalili od 2—3 litre raztopine hkrati. To

dražilno krmljenje ima dvoji namen. Spodbuja matico k nenehnemu zaleganju, obenem pa del te hrane čebele odlagajo v plodišče kot zimsko hrano. Tak način dodajanja hrane tudi ne predstavlja večje obremenitve za družino in je tudi ne izčrpa. V avgustu močnim družinam lahko še pokladamo suh sladkor, vendar njegov učinek ni primerljiv s sladkorno raztopino. Pri poznem poletnem krmljenju moramo biti zelo previdni, da ne pride do polivanja raztopine zunaj panja, ker je takrat najbolj nevarno, da pride do usodnega ropanja. To je čas, ko narava ne daje več prave paše in čebele iščejo dosegljive vire hrane.

Poleg dobre matice in stalnega vira hrane je za nemoteno zaleganje matice potreben tudi primeren prostor v satju. Ko se prično čebele pripravljati za zimo, kar je že v avgustu, ne smemo več korenito posegati v čebelno gnezdo, pač pa ga moramo čuvati kot celoto.

Tedaj moramo skrbeti, da odstranimo iz gnezda del gozdnega medu, in to s tem, da zamenjamo vsak drugi medno zaleženi sat z mladim, vendar vsaj že trikrat zaleženim satom. Iz gnezda moramo odstraniti tudi vse neizdelane sate, ki se jih matica ogiba, saj predstavlja tak sat pregrado v gnezdu. Matica čuti odpor do zaleganja takega satja, ker ob prekinitvi gradnje satja čebele površno propolizirajo in matica se brani, da bi vanj položila jajčeca. Za zimsko gnezdo tudi ni primerno tako imenovano sivo satje, ki še ni bilo zabeleženo. Iz gnezda odstranimo tudi satje s prevelikim delom trotoevskih celic, kajti ob zatiranju varoze je usmerjena gradnja trotoevskih celic le v gradilni satnik.

Prav zaradi tako velikega pomena poznega zaleganja matic ne bi smeli opustiti teh opravil, ker se nam bodo v naslednjem letu obilo povrnila.

LETOS MINEVA 70. OBLETNICA SMRTI TUDI ZA NAS ZASLUŽENEGA ČEBELARŠKEGA INOVATORJA A. ALBERTIJA

MARTIN MENCEJ

Ob sedemdeseti obletnici smrti Adolfa Albertija se predvsem nemški čebelarški tisk s hvaležnostjo spominja njegovih zaslug na področju čebelarstva. Večina naših čebelarjev čebelari v AŽ panjih, ki jih navadno imenujemo »žnideršiči«, so pa to Alberti-Žnideršičevi panji, ker je Žnideršič le dopolnil Albertijevo konstrukcijo listovnega panja.

Pred dobrimi sto leti so se evropski čebelarški mojstri ubadali z vprašanjem, kako bi prišli do takšnega čebeljega bivališča, kateremu bi lahko pregledali vsak posamezen sat, kar pri takratnih panjih še ni bilo mogoče, in kako bi skonstruirali panj, da bi prišli do večjega pridelka medu. Kar se ni posrečilo njegovemu sosedu, čebelarskemu mojstru Berlepschu, je prišlo na misel mlademu učitelju Albertiju: kvačke je zabil v prednjo

steno panja, zadnje pa v okenca in je tako lahko listal satnike (listovni panj) in posamezne zadaj jemal iz panja. Poleg tega je razširil bivališče čebelne družine v plodišče in medišče ter tako pridobil več medu. S temi svojimi izboljšavami dotedanjih panjev je postavil temelje novim, velikim možnostim čebelarjenja.

Ta svoja dognanja je 1887. leta opisal v brošuri; v drugi izdaji (1913) jih je dopolnil z novimi izboljšavami s podolgim ležecimi satniki ter tako dosegel nedeljivo celoto Alberti panja. Naš čebelarški mojster A. Žnideršič, ki je budno spremljal in zasledoval razvoj in napredek čebelarstva in čebelarjenja v tujini, pa je na teh osnovah skonstruiral Alberti-Žnideršičev panj (AŽ), ki je kmalu dobil svojo domovinsko pravico ne samo pri nas, ampak tudi prek slovenskih meja.

ČEBELE, KI NE OPRAŠUJEJO

Opazovanja čebel, ki obiskujejo neko sorto oljne repice v Angliji, so pokazala, da približno 20 odstotkov teh čebel nabira nektar s strani rože. Te čebele tako ne pridejo v stik s spolnimi organi rož in tako ne služijo kot opraševalci. Takega obnašanja pa niso pokazali na neki drugi sorti repice, katere struktura rože se je razlikovala od prve in je omogočala čebelam, da prosto prihajajo v cvet.

Pred nekaj leti je bilo opaziti, da tendenca čebel, ki nabirajo med brstnatega ohrovtu, ne da bi cvetove pri tem oprašile, narašča z velikostjo rože. Še kasneje je dr. Willard Robinson, medtem ko je bil eden od mojih študentov, odkril, da so se čebele naučile nabirati med rdečega delišesa s strani cveta in tako tudi te ne oprašujejo cvetov.

Tudi struktura cveta te sorte jabolk razlikuje od drugih sort. To je tudi eden od razlogov, da rdeči delišes relativno slabo obrodi. Podobna opažanja so zasledili tudi v primeru rumenega delišesa. Že leta 1953 so ugotovili, da se čebele nabiralke medu naučijo izogniti »eksplozivnemu« oprašitvenemu organizmu nemške detelje.

Ta problem je pri vzgoji rastlin dokaj pomemben. Strokovnjaki, ki vzgajajo nove sorte sadja, zelenjave in orehov, so pozorni zlasti na karakteristiko rastline, medtem ko problem oprašitve postavljajo v ozadje. Čebele se namreč učijo in težijo za tem, da nabirajo med na najlažji in najbolj učinkovit način. To pa morajo omenjeni strokovnjaki vsekakor upoštevati.

ČEBELJI STRUP

L. 1963 je dr. Allen W. Benton, sedaj profesor na Pennsylvania State University, objavil članek, v katerem opisuje praktični postopek za zbiranje čebeljega strupa (Science 142:228-229). Rezultat tega postopka je, da je mogoče v približno dveh urah zbrati strup od približno 50000 čebel, ne da bi pri tem poginila ena sama čebela. Čebela je izpostavljena električnemu šoku, pri čemer z želom prebode tanko plastično ploščo in na njeni notranji strani izloči kapljico strupa. Strup nato pustijo, da se posuši in ga nato postrgajo s plastike.

Često dobivam pisma od čebelarjev, ki so zainteresirani za zbiranje in prodajo čebeljega strupa. Dejstvo pa je, da je metoda, ki jo je razvil Benton, tako učinkovita, da lahko en sam čebelar zbere dovolj strupa za celotno svetovno potrebo po njem. In pri tem niti ne porabi dosti časa.

AFRIKANIZIRANE ČEBELE

Pričakovati je, da bodo v Mehiko pridrle afrikanizirane čebele iz Južne Amerike do leta 1986. Zato se čebelarji v ZDA že zdaj pripravljajo na spopad, s čimer bi preprečili prodor teh čebel na njihov teritorij ali, da bi lahko čim uspešneje kontrolirali efekte ki jih bo povzročila invazija afriških čebel. Toda ali jim bo to uspelo?

TRŽIŠČE ZA MED V AVSTRIJI

Avstrijski statistični centralni urad je objavil podatke za leto 1983, ki prikazujejo stanje na tržišču medu v Avstriji.

Številke kažejo vzroke težav na tržišču za med.

S 47,33 % tržnim deležem dobavlja Madžarska glavno količino po povprečni ceni 15,64 Sch za kg.

Drugi veliki dobavitelj je Bolgarija z 20,9 % po uvoznici ceni 16,31 Sch za kg. Iz Jugoslavije so uvozili 14 ton po 32,60 Sch. V primerjavi z uvozom je avstrijski izvoz skrajno majhen. Glede na uvozno ceno pa lahko upravičeno sklepamo, da večji del uvožene blaga spet izvozijo.

Po izjavi Združenja avstrijskih poklicnih čebelarjev njihova pridelovalna cena ni nižja od 58,00 Sch.

V 60 letih se je Čebelarstva zveza z upoštevanjem predpisov zakona o protidumpinških cenah še poskušala boriti proti uvozu na veliko po očitno manipulativnih cenah.

Medtem pa je ta zakon postal anahronizem, saj tudi mi že krepko podpiramo izvoz našega blaga.

Če sami enako delamo, ne smemo tega očitati drugim.

V podporo cene pri izvoznem blagu se stekajo milijarde, ki tako sploh omogočijo izvoz presežkov naših kmetijskih pridelkov. Te metode, ki jih danes uporabljajo vse industrijske države, povzročajo stalno zmedo in nemir na vseh tržiščih.

Sedanje stanje na tržišču za med je problematično za čebelarje, saj ogroža njihov obstoj. Toda v enakem položaju je celotno kmetijstvo.

PRIDELEK MEDU LETA 1983 V SVETU

"The Speedy Bee", Januar 1984 prinaša nekatere zanimive informacije glede pridelka medu v letu 1983, ki je padel za 2 odstotka, kar je posledica slabega vremena. Na Japonskem pa gre zmanjšanje pridelka zlasti na račun zmanjšanja družin, ki ga je povzročila bolezen varoa. Tudi Afrika beleži padec proizvodnje, zlasti zaradi sušnega vremena.

Svetovni pridelek medu je ocenjen na približno 886000 metrskih ton, menijo pa, da je poraba v letu 1983 presegla pridelek.

Pridelek medu v Mehiki naj bi bil približno 10.000 ton, pri čemer mehiški izvozniki ponujajo med po zelo konkurenčnih cenah.

Ruski pridelek iz njihovih 8 milijonov čebeljih družin narašča in to zlasti zaradi ugodnega vremena, ki traja že dve leti in pa skrbnega prizadevanja, da se preprečuje varoa.

Avstralija pa je dosegla normalno raven proizvodnje.

ŠE ENO ČEBELARSKO DRUŠTVO

STANKO KEBER

Novo ustanovljeno čebelarstvo je imelo ustanovni občni zbor 25. marca 1984 v sejni sobi KS Šentjanž. Zbralo se je lepo število čebelarjev, ki so pazljivo sledili pozdravnim besedam Franca Bana in tajnika Stanke Kebra. Sprejeli so pravila društva.

Čebelarstvo je v Šentjanžu in okolici precej razvito. Ustanovitev ČD

Šentjanž je bila za mirensko dolino zelo potrebna in organizira čebelarje krajevnih skupnosti Krmelj, Tržišče in Šentjanž.

Upravni odbor pod vodstvom Antona Majena pričakuje, da bo našel pri članih čebelarjih podporo, ki je potrebna za uspešno delovanje društva.

Upamo, da ne bo čebelarja, ki ne bi bil v naših organiziranih vrstah.

PRAVILNIK O PODELJEVANJU NAGRAD IZ SKLADA PETRA PAVLA GLAVARJA

1. člen

Ta pravilnik določa pogoje, organizacijo sklada, zbiranje in razpolaganje s sredstvi sklada in kriterije za podeljevanje nagrad.

2. člen

Sklad Petra Pavla Glavarja se skladno s sklepom občnega zbora ZČDS z dne 26. 3. 1983 ustanovi, organizira in deluje pri Zvezi čebelarskih društev Slovenije kot stalna oblika priznanj za izjemne, trajnejše zasluge na področju čebelarstva in na drugih področjih, pomembnih za čebelarjenje.

3. člen

Sredstva sklada Petra Pavla Glavarja so namenska.

— Na žiro račun ZČDS je s posebno postavko opredeliti sklad za nagrade Petra Pavla Glavarja.

S posebno kartico je voditi tekočo evidenco o prihodkih in odhodkih sklada.

V ta sklad gredo finančna sredstva, ki jih nakažejo v sklad izvršni odbor ZČDS čebelarske organizacije, družbenopolitične skupnosti, organizacije združenega dela, družbenopolitične in družbene organizacije in društva ter druge pravne in fizične osebe na žiro račun ZČDS z oznako — »namenjeno v sklad Petra Pavla Glavarja«.

4. člen

Za delo sklada, namensko uporabo sredstev, dosledno spoštovanje kriterijev za podeljevanje nagrad je odgovoren upravni odbor sklada.

5. člen

Upravni odbor in žirijo sklada imenuje izvršni odbor ZČDS — upravni odbor ima predsednika, namestnika, sekretarja in pet članov.

Mandat upravnega odbora traja 2 leti in se lahko ponovi še za dve leti, tako da se po izteku 2-letnega mandata imenuje najmanj 1/3 novih članov.

6. člen

Upravni odbor deluje kolektivno in skrbi predvsem za:

- zbiranje sredstev, namenjenih v sklad Petra Pavla Glavarja,
- tekoče spremljanje, ocenjevanje ter presojo stanja glede prihodkov in odhodkov sklada,
- izvršnemu odboru predlaga ukrepe, zlasti glede zbiranja, skrbi tudi za dosledno razpolaganje z namenskimi sredstvi,

— oblikuje, obravnava letni finančni načrt in ga predloži v potrditev izvršnemu odboru ZČDS.

7. člen

Zirija preuči in oblikuje predlog sklepa in kandidatov za nagrado Petra Pavla Glavarja. Predlog izroči izvršnemu odboru ZČDS najkasneje do 31. marca tekočega leta.

8. člen

O predlogu kandidatov in sklepih za nagrade Petra Pavla Glavarja razpravlja in sprejema odločitev izvršni odbor ZČDS, ki je hkrati pristojen sprejeti odločitev, da se nagrade ne podeli, če predloženi sklepi in kandidati za nagrado ne ustrezajo kriterijem, določenim v 12. členu tega pravilnika.

9. člen

Razpis za podelitev nagrad iz sklada Petra Pavla Glavarja za tekoče leto opravi upravni odbor sklada najpozneje do 31. 1. tekočega leta. Razpis je objaviti v reviji Slovenski čebelar, v dnevnem tisku ali na drug primeren način.

Z razpisom objavi:

- kriterije za podelitev nagrad,
- podatke, ki jih mora vsebovati predlog za podelitev nagrade,
- rok, do katerega morajo biti poslani predlogi.

10. člen

Predlagatelji so lahko čebelarске organizacije, organizacije združenega dela in druge samoupravne skupnosti, družbenopolitične organizacije in družbene organizacije in društva, delovni ljudje in občani.

11. člen

Nagrade iz sklada se podeljujejo vsako leto na skupščini ZČDS, in sicer tako, da se:

- vsako leto podeli eno (1) nagrado,
- vsakih pet let po dve (2) nagradi in
- na vsakih 10 let po tri (3) nagrade.

Višino nagrade, ki naj ne bo manjša od 20.000.— din, na predlog upravnega odbora določa za vsako leto izvršni svet ZČDS.

12. člen

Prve jubilejne nagrade iz sklada se podeli 1985. leta in nadalje vsako leto, skladno z določilom 11. člena tega pravilnika.

13. člen

Temeljni kriteriji za podeljevanje nagrad (tekočih in jubilejnih) so:

- izvirna avtorizirana teoretična dela, izjemno pomembna za napredek čebelarstva,
- znanstveni prispevki, diplomske naloge, problemsko-analitično obdelane teme, prispevki s področja čebelarstva, medovite rastline, pašni katastri, vzreja, selekcija, varstvo okolja,
- izjemni praktični dosežki trajne vrednosti na področju vzreje in selekcije,
- dosežki trajne vrednosti s področja tehnologije čebelarjenja in čebelarске tehnologije,
- nova praktična odkritja trajnejšega pomena za preprečevanje ter odpravljanje čebelam škodljivih kužnih in drugih bolezni.

14. člen

Nagrada, skladno s kriteriji ter določili 11., 12., in 13. člena, obsega določeno vsoto denarja in listino o podelitvi nagrade, ki vsebuje besedilo sklepa o podelitvi nagrade.

Pravilnik je bil sprejet na skupščini Zveze čebelarskih društev Slovenije dne 21. aprila 1984.

Predsednik ZČDS
Andrej Petelin

MIHAEL BINYEI

V letu 1983 je smrt pretrgala nit življenja enemu najstarejših čebelarjev tov. Mihaelu Binyiu, članu čebelarke družine Lendava. Zibelka mu je stekla pred 82 leti v Lendavi in s ponosom je poudarjal, da je potomec ene izmed najstarejših družin v Lendavi (1596).

Čebelariti je začel 1947. leta, član čebelarke družine Lendava pa je postal leta 1951. V letih 1960/63 je bil blagajnik, nato pa gospodar čebelarke družine. Svoje obilne izkušnje je nesebično prenašal na čebelarje začetnike. Kot mizar si je sam izdeloval zelo kvalitetne panje. Praktične izkušnje si je bogatil s prebiranjem madžarske čebelarke revije. Za uspešno dolgoletno delo je prejel odlikovanje A. Janše 3. stopnje.

JOŽE HOZJAN

Istega leta je za vedno prenehalo biti srce člana čebelarke družine Lendava tov. Jožeta Hozjana. Luč življenja je zagledal 1916. leta v Veliki Polani. Za čebelarjenje ga je navdušil njegov osnovnošolski učitelj tov. Tratnjek. Tako je ostal zvest svojim čebelam vse do prerane smrti. Bil je zelo aktiven član ČD Lendava, zato je vedno sodeloval pri reševanju problematike čebelarstva in pomagal drugim čebelarjem naše družine.

Tudi tov. Hozjan je prejel za svoje aktivno delo v ČD Lendava odlikovanje A. Janše 3. stopnje.

FERENC SZABO

V letu 1983 so položili v prerani grob tov. Ferencza Szabo, zvestega člana naše čebelarke družine. Kot vnet ljubitelj narave je začel čebelariti leta 1964 in je ostal zvest čebelarstvu vse do svoje smrti.

Pokojni Ferenc je bil aktiven tudi v madžarski dramski skupini in je tako kot igralec amater zelo uspešno nastopal na lendavskem odru. Prebivalcem okoliških vasi bo ostal v spominu kot oblikovalec mnogih zelo uspešnih likov. S posebno ljubeznijo pa je opravljal poklic knjižničarja v lendavski mestni knjižnici. Tako se ga mnogi spominjajo kot mirnega in skromnega človeka, vedno pripravljenega za delo.

Vse tri člane bomo ohranili v trajnem spominu kot plemenite, skromne in delovne čebelarje. Zato vsem hvala za vse in miren počitek v zemlji slovenski.

Čebelarška družina
Lendava

RUDOLF GOSTIČ

Dne 23. 02. 1984 smo se čebelarji iz Lukovice na pokopališču Brdo poslovili od našega dolgoletnega člana Rudolfa Gostiča.

Pokojni se je rodil 26. 6. 1892. leta v Lukovici v številni kmečki družini. Bil je vesel in veder človek; rad je prepeval slovenske narodne pesmi in ni naključje, da je bil ustanovitelj pevskega društva »Zarja« v Lukovici. Bil je tudi vojak v prvi svetovni vojni in jo je preživel, se vrnil domov in postal orožnik ter služboval po raznih krajih Slovenije. Ustvaril si je tudi družino. Vse tri otroke je vzgojil v dobre Slovence, ki so postali vzgojitelji našega mladega rodu.

Drugo svetovno vojno je preživel v Beli Krajini in se takoj kot zaveden Slovenec vključil v narodnoosvobodilni boj in medtem skrbel za 51 panjev čebel — čebelarjev ki so se borili po brigadah. Takoj po končani vojni je Rudolf postal predavatelj na šoli Ljudske milice v Ljubljani. Kmalu nato so ga upokojili. Leta 1951 se je vrnil v rojstni kraj in tam preživel ob čebelah še svojih 32 let življenja. Čebelarjenja se je naučil od očeta Valentina; čebele je gojil 53 let z velikim veseljem, imel je veliko izkušenj, s katerimi je rad pomagal mladim čebelarjem.

Kar 22 let je bil tajnik čebelarke družine Lukovica in duša njenega delovanja vse do visoke starosti. Za vse to delo je bil odlikovan z redom A. Janše

II. stopnje. Čebelarstvo društvo Domžale-Kamnik pa mu je leta 1980 podelil priznanje za posebne zasluge v čebelarstvu. Njegove čebele pa živijo naprej ob skrbi sina Antona. Na zadnji poti smo ga spremili čebelarji z društvenim praporom.

Čebelarstvo društvo Lukovica

FRANC SVETINA

Prehitro se nam krčijo vrste izkušenih čebelarjev. Tako smo dne 16. 5. 1984 pospremili na zadnjo pot Franca Svetino v 76. letu starosti. Bil je najbližji prijatelj nedavno umrlega Antona Skumavca. Skupaj sta

začela čebelariti in usoda je hotela, da sta skupaj tudi prenehala.

Franc Svetina je bil, dokler je čebelaril, vedno med najaktivnejšimi pri čebelarstvu v družini Bled. Vsako nalogo je z veseljem sprejel in jo z zanesljivostjo in odgovornostjo tudi izpolnil. Ves svoj prosti čas je prebil pri čebelah, rad pa je s svojimi izkušnjami seznanjal mlajše čebelarje. Sledil je vsem novostim v čebelarstvu in jih v svoji praksi tudi uporabljal.

Za aktivno delo v čebelarstvu je že med prvimi prejel red Antona Janše III. stopnje.

Smrt Franca Svetine pomeni konec njegovega čebelarjenja in veliko izgubo za našo čebelarsko družino.

V zahvalo in spoštovanje

Čebelarska družina
Bled

OGLASI

PRODAM čebelnjak z 22 AŽ panji desetsatarji in vso opremo. Ivan Lešer, Parizlje 51, Braslovče.

PRODAM pet naseljenih AŽ panjev na 9 satov. Informacije na telefon — 061 226 256.

KUPIM prazne standarde LR panje (kompletne panje ali samo naklade). Kramar, ulica 9. junija št. 15, 61210 Ljubljana Sentvid.

PRODAM 8 novih AŽ panjev nenaseljenih, na 10 satov, z osmukalnikom. Vinko Zupan, Trnovska 4, Ljubljana ali tel. 211 740.

ČEBELARJI POZOR! Izdelujem polietilenske pokrove za litrske kozarce z premerom 83 mm in za dvolitrske s premerom 103 mm. Jere Milan, Trnjava 6, 61225 Lukovica tel. 061 735 190.

PRODAM zložljiv čebelnjak za 24 AŽ panjev na 10 satov. Rajko Žitnik, Celovška 138, Ljubljana ali tel. 552 903.

PRODAM 10 naseljenih AŽ panjev, 10 kranjičev in tri LR panje. Ogled panjev je možen vsak dan, cena po dogovoru. Jože Mišmaš, Budganja vas 14, Žužemberk.

ČEBELNJAK z 24 AŽ panji ugodno prodam. Čebelnjak je 12 km iz Ljubljane. Ponudbe na telefon 061 315 553 v večernih urah.

ČEBELARJI POZOR! Če želiš uspešno čebelariti naroči takoj mrežice za lovljenje varoe za vse vrste panjev na naslov Oto Primožič, Prebold 39, Prebold.

PRODAM šest naseljenih AŽ panjev in enajst praznih z točilom in ostalim priborom. Drago Mohorko, Slape 3, Ptujška gora.

PČELARSKI KOMBINAT BEOGRAD

Jovana Raiča 5, 11000 Beograd

Tel. (011) 402 287, 403 765

NOVO

V A R A M I T

NOVO

NOVI PREPARAT ZA BORBO PROTI VAROZI

- je v obliki dimnih lističev — dvajset lističev je v enem zavitku
- pri zdravljenju ne potrebujemo kadilnika, ker tleče lističe obesimo na mrežo okenca AŽ panja
- uporaba je enostavna in hitra — panj popolnoma zapremo za eno uro nato pa odpremo žrela panjev
- preparat Varamit je uradno registriran pri pristojnih organih
- ne škoduje zalegi in čebelarjem

Zavitke po dvajset lističev lahko nabavijo čebelarji na naslov: Pčelarski kombinat Beograd, Gavrića Principa 3 ali tel. 011 624 436. Čebelarске organizacije in društva pa na naslov Pčelarski kombinat Beograd, Svetonikolski trg 4 ali na tel. 626 141 (011).

Zdravilo vam pošljemo tudi po pošti.

ČEBELARJI — KUHA VOŠČIN

Vsako količino voščin, in ob vsakem letnem času, vam prekuham v vosek. Kuham na novih napravah z najsodobnejšo tehnologijo, zato je izkoristek voska večji. Strojno izdelujem tudi satnice. Ivan Rupnik, Vojskarska 25, 65280 Idrija.

Líst izhaja vsakega 1. v mesecu

Izdaja ga Zveza čebelarских друštev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3/II, Telefon: 210 992. Izdajateljski svet: Andrej Petelin, predsednik; člani: inž. Alojz Podjavoršek, Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, Lojze Kastelic, Boris Slavec, Marjana Höhnigsfeld, dr. Jože Korošec.

Uredniški odbor: Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, Lojze Kastelic, Martin Mencej, Franc Javornik, Franček Sivic, Boris Slavec.

Odgovorni urednik: inž. Jože Babnik.

Glavni urednik: Janez Mihelič prof.

Lektor: Danica Bizjak prof.

Glavni in odgovorni urednik Biltena — Hp Medex — Boris Slavec.

Letna naročnina za nečlane 700.—, za tujino 1200.—, za člane čebelarских organizacij drugih republik 700.— dinarjev. Cena za posamezno številko je 70.— dinarjev za tujino 110.— dinarjev.

Odpovedi med letom ne upoštevamo. Reklamni oglasi: cela stran — 10.000 din, pol strani 6000 din, četrt strani — 3000 din. Splošni oglasi: beseda 20 dinarjev. Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa v tekočem letu, do 20 besed. Za vsako naslednjo besedo doplačajo po veljavni tarifi 20 dinarjev. Članarina znaša 450.— din in 2 din od panja, s članarino je plačan tudi Slovenski čebelar.

Št. žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva c.: 50101-678-48636.

Devizni račun št. 50100-620-107-010-30960-943.

Revijo sofinancira RSS.

Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/74 je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.

Tiskala tiskarna Tone Tomšič, Ljubljana v 9.300 izvodih.

Rokopisov ne vračamo.